

Σωματείο Πρώην Βουλευτών της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Η θέση της Κυπρίας γυναίκας στη σημερινή κοινωνία.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης,

μύθοι και πραγματικότητες»

Πρακτικά εκδήλωσης

Τετάρτη, 25 Οκτωβρίου 2023, ώρα 5.30 μ.μ.

Κτίριο Βουλής των Αντιπροσώπων

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

(ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

- ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ)

Αγαπητοί συνάδελφοι, πρώην και νυν βουλευτές,

Αγαπητοί επίτροποι,

Αγαπητέ κύριε Υπουργέ της Δικαιοσύνης και συνάδελφε,

Κυρία Τζόζη, αγαπητή Επίτροπε Ισότητας των Φύλων,

Κύριοι εκπρόσωποι οργανώσεων, μέλη οργανώσεων γυναικείων και μη,

Καλωσορίσετε! Ένα θερμό καλωσόρισμα σάς εκφράζουμε εκ μέρους και του διοικητικού συμβουλίου του Σωματείου Πρώην Βουλευτών, το οποίο έχει καταρτήσει ένα ευρύ πρόγραμμα δέκα θεμάτων, τα οποία ενδιαφέρουν τον κυπριακό λαό, τους πρώην και τους νυν βουλευτές, την κοινωνία γενικά και τα συζητούμε εδώ στη Βουλή. Κάθε τρεις, τέσσερις μήνες έχουμε μία τέτοια συγκέντρωση, την οποία προσπαθούμε να οργανώσουμε με πάσαν ευλάβεια.

Σε αυτή τη διοργάνωση, βεβαίως, μας βοηθά η Βουλή και ιδιαίτερως η Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων της Βουλής, με προϊσταμένη τη διευθύντρια κ. Ανθή Τοφαρή, τους οποίους ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Η εκδήλωσή μας σήμερα συμπίπτει -να σας το πω από τώρα- με την κηδεία ενός παλιού συναδέλφου μας, πρώην, τον οποίο κηδεύσαμε σήμερα και είχαμε παραστεί ως σωματείο εκεί, όπως κάνουμε για όλους τους πρώην βουλευτές. Είναι ο μακαρίτης ο Πάρης Λένας και, λόγω εκτίμησης τόσο προς το έργο του ως βουλευτή όσο και από την κοινωνία στην οποία προσέφερε ως πολιτικός μηχανικός, ως οικογενειάρχης κ.λπ., σας παρακαλώ πολύ, να τηρήσουμε μονόλεπτη σιγή.

(Τήρηση μονόλεπτης σιγής)

Αιωνία του η μνήμη!

Το σημερινό μας θέμα έχει τίτλο «Η θέση της Κυπρίας γυναίκας στη σημερινή κοινωνία. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, μύθοι και πραγματικότητες». Είναι το τέταρτο στη σειρά θέμα, το οποίο συζητούμε και για το οποίο συγκεντρωθήκαμε εδώ.

Το πρώτο ήταν στις 5 Οκτωβρίου 2022 και τιτλοφορείτο «Οι τροποποιήσεις του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας από το 1960 έως το 2022. Αναγκαιότητα ή μη; Όφελος ή μη;». Εκεί έλαβαν μέρος πρώην βουλευτές, οι κ. Ανδρέας Αγγελίδης, που ήταν και ο συντονιστής, ο Χρίστος Κληρίδης και ο Αριστοφάνης Γεωργίου. Χαιρετισμούς απηύθυναν η Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων και ο Γενικός Εισαγγελέας.

Το δεύτερο θέμα που εξετάσαμε ήταν στις 8 Μαρτίου 2023 και τιτλοφορείτο «Η οικονομική πολιτική της Κύπρου και οι επιπτώσεις της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία». Οι ομιλητές ήταν οι κ. Ελένη Θεοχάρους, Κυριάκος Τυρίμος, Πάμπος Παπαγεωργίου και Μαρία Κυριάκου. Χαιρετισμό απηύθυναν η κ. Τασούλα Ιερωνυμίδου, γενική διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων, και η πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού, κ. Χριστιάνα Ερωτοκρίτου.

Το θέμα στην τρίτη συγκέντρωση, που πραγματοποιήθηκε στις 14 Ιουνίου 2023, τιτλοφορείτο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Κύπρος: Όραμα εισόδου της Κυπριακής Δημοκρατίας - Αποτελέσματα και προβλήματα». Ομιλητές ήταν οι κ. Αντιγόνη Παπαδοπούλου, Ανδρούλα Βασιλείου, Χρήστος Πουργουρίδης, Σοφοκλής Σοφοκλέους και με μία σύντομη παρέμβαση ο κ. Ανδρέας Φιλίππου. Χαιρετισμό απηύθυνε ο κ. Χάρης Γεωργιάδης, πρόεδρος της παρούσης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων.

Για το σημερινό θέμα θα ακούσετε τους ομιλητές και τον χαιρετισμό της κ. Τζόζης Χριστοδούλου. Κάθε φορά που κάνουμε τέτοια συγκέντρωση ανακοινώνουμε και την

επόμενη. Η επόμενη συγκέντρωσή μας θα γίνει τον Μάρτη, με θέμα: «Η περιβαλλοντική πολιτική στην Κύπρο. Η παρούσα κατάσταση, εμπόδια, προοπτικές». Χαιρετισμό θα απευθύνει ο κ. Χαράλαμπος Θεοπέμπτου, πρόεδρος της παρούσης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος, και θα μιλήσουν οι κ. Γιώργος Περδίκης, Πάμπος Πιπτοκοπίτης, Ελένη Μαύρου και Ανδρέας Κυπριανού. Υπολογίζουμε αυτό να γίνει αρχές του Μάρτη και, αν μπορέσουμε, να είναι σε συνδυασμό, όπως πέρσι, με την Ημέρα της Γυναίκας, για να τιμήσουμε και την Κυπρία γυναίκα για όλη της την προσφορά.

Εν τω μεταξύ όμως, μέχρι τον Μάρτη το σωματείο μας θα διοργανώσει δενδροφύτευση σε ένα σημείο που θα μας υποδείξει το Τμήμα Δασών και θα τελέσει και τη γιορτή της βασιλόπιπτας, όπως πέρσι, που έγινε μία ωραία εκδήλωση με πάρα πολύ κόσμο, με μέλη μας και μη μέλη μας, και κλήρωση δώρων χωρίς πώληση λαχνών. Και έτσι περνούμε πολύ ωραία, για να γιορτάσουμε τον νέο χρόνο που έρχεται.

Αυτά ήθελα να πω. Τον συντονισμό σήμερα θα τον κάνω εγώ, στην επόμενη συνάντηση θα τον κάνει η κ. Ρούλα Μαυρονικόλα, η οποία ήταν και μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος, όταν ήμασταν εις τη Βουλή. Και εγώ συντονίζω, διότι ήμουν πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

Παρακαλώ τώρα την κ. Τζόζη Χριστοδούλου, Επίτροπο Ισότητας των Φύλων, για τον χαιρετισμό της.

ΤΖΟΖΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

(ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ)

Καλησπέρα σας!

Να υιοθετήσω και εγώ το πρωτόκολλο και να σας συγχαρώ για τη σημερινή εκδήλωση. Είναι με ιδιαίτερη χαρά που βρίσκομαι εδώ μαζί σας σήμερα, ειδικότερα με τους ομιλητές και τις ομιλήτριες, αφού με την καθεμιά και τον καθένα από εσάς έχω συνεργαστεί τα προηγούμενα χρόνια.

Κυρία Λία, κυρία Ρούλα, κυρία Σκεύη, είναι χρόνια τώρα που έχουμε τα θέματα της ισότητας. Με τον κ. Φυττή, ως πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είχαμε συζητήσει πάρα πολλές φορές έντονα για διάφορα θέματα, συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων που αφορούν στην εμπορία προσώπων.

Κύριε Ιωνά, ευχαριστώ για τη συνεργασία μαζί σας μέσα στα χρόνια, για την υιοθέτηση, για την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση και κυρίως σας ευχαριστώ για τη συνεχή σας δράση, την οποία προσωπικά θαυμάζω, αλλά μας δίνει και τη δύναμη εμάς να προχωράμε, αφού αισθάνομαι έντονα -πολύ προσωπικό αυτό- ότι οφείλουμε όλες αυτές τις προσπάθειες σε εσάς πρώτα και στις επόμενες γενιές. Άρα, πρέπει να προσπαθήσουμε πολύ περισσότερο για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Ο χαιρετισμός μου σήμερα θα εστιάσει λίγο στο πρόβλημα που αφορά στην ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και να δώσω κάποια από τα παραδείγματα των προσπαθειών μας.

Είναι, όντως, γεγονός ότι, παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει για την επίτευξη της ισότητας των φύλων, ακόμη δεν έχουμε πετύχει την πλήρη και ουσιαστική ισότητα. Ένας από τους βασικούς λόγους, ίσως ο πιο βασικός, που δεν έχει επιτευχθεί η πλήρης και ουσιαστική ισότητα είναι γιατί το θέμα αντιμετωπίζεται μέχρι και σήμερα ως κοινωνικό και όχι ως πολιτικό.

Η ισότητα δεν αφορά στην εκπροσώπηση των γυναικών και στη συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης των αποφάσεων ή στην εμπλοκή τους στα κοινά μόνο. Αντιθέτως,

είναι ένα ζήτημα που άπτεται όλων των εκφάνσεων της καθημερινότητάς μας: της παιδείας, της υγείας, της οικονομίας, της έρευνας, της καινοτομίας, του περιβάλλοντος και γενικότερα όλων των τομέων.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων, από χθες δηλαδή, η Κύπρος από 22^η τώρα είναι 21^η ανάμεσα στα κράτη μέλη. Πιο συγκεκριμένα, στην Κύπρο παρατηρείται μεγάλο χάσμα στον διαθέσιμο προσωπικό χρόνο, αφού η συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη φροντίδα και στην εκπαίδευση των παιδιών ή των εγγονιών τους, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία, καθώς και στην οικιακή εργασία, αυτό δηλαδή που ονομάζουμε «οικονομία της φροντίδας»... Η συμμετοχή των γυναικών είναι σαφώς μεγαλύτερη σε σχέση με αυτή των αντρών.

Λόγω έλλειψης χρόνου που αφιερώνεται κυρίως στη φροντίδα της ευρύτερης οικογένειας, οι γυναίκες συμμετέχουν σαφώς λιγότερο σε πολιτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, στον τομέα «εξουσία» του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου οι άνδρες υπερεκπροσωπούνται σε σύγκριση με τις γυναίκες σε όλους τους τομείς, της πολιτικής, της οικονομίας, στα διοικητικά συμβούλια ερευνητικών οργανισμών και των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Αναγνωρίζοντας όλα αυτά, προχωράμε σε μία νέα προσπάθεια να ενισχύσουμε και να επιταχύνουμε την επίτευξη της ισότητας των φύλων. Προηγουμένως σάς είχα αναφέρει ότι η ισότητα αφορά όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Είναι γι' αυτό τον λόγο που πολύ πιο έντονα πλέον η δράση του Γραφείου Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων, σε συνεργασία πάντα με όλα τα υπουργεία και τα υφυπουργεία, προχωρεί στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου οριζόντια στις πολιτικές της κυβέρνησης.

Σε αυτό το πλαίσιο η θεμελίωση της κουλτούρας της ισότητας των φύλων αποτελεί βασική προτεραιότητα και επιτακτικό στόχο του Γραφείου μας, το οποίο έχει ήδη

αναβαθμιστεί αρκετά, έχει ήδη ενισχυθεί και επίσης αναλαμβάνει μεγαλύτερο ρόλο μεταξύ άλλων για την ετοιμασία και τον συντονισμό της νέας στρατηγικής για την ισότητα των φύλων 2024-2026, πάντοτε, να το επαναλάβω, σε συνεργασία με όλα τα υπουργεία και τα υφυπουργεία. Γνωρίζω ότι η αποστολή μας είναι σύνθετη και σίγουρα καθόλου εύκολη. Η αλλαγή νοοτροπίας απαιτεί επιμονή και στρατηγική προσπάθεια, την οποία καταβάλλουμε όλοι και όλες μαζί.

Να μου επιτραπεί σήμερα να αναφερθώ και σε σχετικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις, αλλά και σε δράσεις που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

Στις 28 του Μάρτη ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε εκδήλωση για την ημέρα της γυναίκας αναφέρθηκε στη θεσμοθέτηση του Γραφείου και στην ενίσχυσή του. Προς αυτή την κατεύθυνση επεξεργαζόμαστε σχετικό νομοσχέδιο, ενώ παράλληλα μαζί με τον Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας βρισκόμαστε σε διαβουλεύσεις για τη διασφάλιση και τη θεσμοθέτηση τόσο του Γραφείου, αλλά και του μηχανισμού. Παράλληλα, όπως αναφέρθηκα και προηγουμένως, το Γραφείο έχει ενισχυθεί και με ανθρώπινο δυναμικό.

Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, εξουσιοδοτείται το Γραφείο μας όπως, σε συνεργασία με τα υπουργεία και τα υφυπουργεία, ετοιμάζει, παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή της νέας στρατηγικής για την ισότητα.

Για την επίτευξη του στόχου και για καλύτερο συντονισμό έχουν οριστεί λειτουργοί ισότητας των φύλων σε κάθε υπουργείο και υφυπουργείο, με τους οποίους συνεργαζόμαστε στενά και συντονίζουμε σχετικές έμφυλες δράσεις και πολιτικές στα υπουργεία και τα υφυπουργεία. Όσον αφορά συγκεκριμένες πολιτικές και δράσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί από το Γραφείο, να αναφερθώ ειδικά σε κάποιους· ότι σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών η κυβέρνηση προχώρησε στον μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ σε γυναικεία είδη υγιεινής, αφού πρόκειται για ένα αναγκαίο προϊόν και

όχι προϊόν πολυτέλειας.

Να αναφερθώ επίσης στην προσπάθειά μας σε συνεργασία με τον Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, τον κ. Αλέξη Βαφεάδη, και την Πρόεδρο της Αρχής Αδειών, κ. Δέσποινα Αμερικάνου, και τις συντεχνίες, τη Συνομοσπονδία Εργαζομένων Κύπρου (ΣΕΚ), την Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία (ΠΕΟ) και τη Δημοκρατική Εργατική Ομοσπονδία Κύπρου (ΔΕΟΚ), για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες οδηγοί λεωφορείων. Ως αποτέλεσμα, κινητοποιήθηκαν σαράντα γυναίκες, οι οποίες επέδειξαν ενδιαφέρον να επιστρέψουν πίσω στο επάγγελμα.

Ξεκινήσαμε μία συνεργασία με την Κυπριακή Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης, όπου μεταξύ άλλων θα προχωρήσουμε σε εκπαιδεύσεις των προπονητών και των προπονητριών σε θέματα ισότητας.

Άρχισαν επίσης δράσεις σε συνεργασία με το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ) για προώθηση της ισότητας των φύλων στην εργασία και για εξάλειψη του χάσματος στις αμοιβές. Επανασυστάθηκε η Μονάδα Ενσωμάτωσης της Διάστασης του Φύλου στο Υπουργείο Εξωτερικών και έχει διοριστεί πρέσβειρα για την Ισότητα η κ. Κούλα Σοφianού. Συνεργαζόμαστε με το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, με το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής και με το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών για τη διαδικτυακή μας ενημερωτική εκστρατεία με γυναίκες-πρότυπα στους τομείς «STEAM». Έχουμε προχωρήσει στη θεσμοθέτηση υποτροφιών σε γυναίκες άνω των τριάντα ετών που για οποιοδήποτε λόγο δεν είχαν καταφέρει να σπουδάσουν στο παρελθόν.

Σημειώνω επίσης ότι, παρά τις οποιεσδήποτε κριτικές για τους διορισμούς από μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας, οι διορισμοί αποτελούν απόδειξη της σημασίας που αποδίδει ο ίδιος στην ισότητα, όπου η εκπροσώπηση των γυναικών ανέρχεται στο

46% στους πρώτους διορισμούς της κυβέρνησης και στο Υπουργικό Συμβούλιο - υπουργοί, υφυπουργοί για πρώτη φορά φτάσαμε στο 41%.

Όλα τα πιο πάνω, κυρίες και κύριοι, είναι μόνο ενδεικτικές δράσεις που συμβάλλουν στο να γίνει η ισότητα κανονικότητα. Δεν έχω ψευδαισθήσεις ότι τα επόμενα χρόνια θα εξαλείψουμε τις ανισότητες, για τις οποίες θέλω να τονίσω ότι νομικά είμαστε σε πάρα πολύ καλό δρόμο και έχουν στην πλειοψηφία τους εκλείψει. Όμως, μπορούμε να επιταχύνουμε την προώθηση της ισότητας και την εμπέδωση της σχετικής κουλτούρας μέσα από ολιστικές, οριζόντιες δράσεις, οι οποίες αποτελούν πρακτικές που αποσκοπούν στην ουσιαστική βελτίωση της ζωής των πολιτών και της κοινωνίας μας.

Σας ευχαριστώ ξανά για την πρόσκληση και τη συνεργασία μας.

(Χειροκροτήματα)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Όπως αντιλαμβάνεστε μέσα στο ντοσιέ που σας έχει διανεμηθεί είναι τα πρακτικά της προηγούμενης συγκέντρωσης. Όλες οι ομιλίες, όλη η συζήτηση κ.λπ. Και όπως έχει αποφασίσει η Βουλή όλες οι ομιλίες, συγκεντρώσεις θα μπουν σε βιβλίο από τη Βουλή. Εκφράζουμε την ιδιαίτερη εκτίμησή μας προς τη Βουλή γι' αυτό το θέμα, η οποία όχι μόνο μας βοηθά, αλλά και θα εκδώσει τις ομιλίες και τις συζητήσεις που γίνονται και μας δίνει και πρακτικά κάθε φορά, όπως γίνεται κανονικά στις επιτροπές στη Βουλή.

Παρακαλώ τώρα την κ. Ρούλα Μαυρονικόλα να προσέλθει στο βήμα.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

(ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΡΙΑ)

Ευχαριστώ και εγώ.

Να μου επιτραπεί και εμένα να υιοθετήσω το πρωτόκολλο. Είναι ίσως από τις

λίγες φορές που σε εκδηλώσεις που αφορούν τη γυναίκα παρευρίσκονται και αρκετοί άνδρες. Οπότε, για μας είναι πολύ σημαντικό το ότι σήμερα έχουμε μαζί μας και άνδρες εις το ακροατήριο. Αν υπερκαλύψουμε η μια την άλλη, που αυτό θα συμβεί λόγω του θέματος, δεν πειράζει, θα εμπεδώσετε το θέμα ακόμα καλύτερα.

Να μου επιτρέψετε όμως, πριν αναγνώσω την ομιλία μου, να πάρω δύο λεπτά από τον χρόνο που δικαιούμαι, για να αποτίσω φόρο τιμής σε όλες αυτές τις γυναίκες που αγωνίζονται αυτή τη στιγμή στην Παλαιστίνη, στο Ισραήλ, στην Ουκρανία, σε όλες τις εμπόλεμες ζώνες να προστατεύσουν τα παιδιά τους, τα σπίτια τους, την πατρίδα τους.

Περισσότερο απ' όλους, αγαπητοί φίλοι και φίλες, εμείς ξέρουμε καλά τι σημαίνει να ξεριζώνεσαι βίαια από τον τόπο σου, την πόλη σου, το χωριό σου, τη γειτονιά σου, να εγκαταλείπεις την πατρίδα σου. Να είσαι ένας άνθρωπος χωρίς ταυτότητα, το όνομά σου να είναι ένας αριθμός, να περιμένεις στην ουρά για μια κουβέρτα, ένα κομμάτι ψωμί, ένα ρούχο να κρύψεις τη γύμνια σου. Να βρίσκεσαι ξαφνικά σε μια χώρα, όπου δεν μπορείς να συνεννοηθείς, γιατί δεν γνωρίζεις άλλη γλώσσα εκτός από τη δική σου.

Τραγικότερο όλων, να είσαι εγκλωβισμένος σε μια πατρίδα με αβέβαιο μέλλον. Η ανθρωπιστική βοήθεια ανύπαρκτη. Με τα παιδιά φοβισμένα στην αγκαλιά σου, να μην ξέρεις αν θα ζήσεις ή αν θα πεθάνεις την επόμενη στιγμή, αν θα ξυπνήσεις την επόμενη μέρα. Γι' αυτό νομίζω ότι η αλληλεγγύη μας πρέπει να είναι δεδομένη. Ας τους στηρίξουμε όπως μπορούμε. Πάνω απ' όλα πρέπει να δείξουμε την ανθρωπιά μας.

Αρχίζω τώρα την ομιλία μου.

Σήμερα, σε έναν κόσμο που κινείται και διαρκώς μεταβάλλεται, σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτισμική κοινωνία που εμείς οραματιζόμαστε, πρέπει να διαμορφώσουμε νέα πρότυπα, καινούργιες αξίες, καινούργιες ανάγκες που θα καθιερώσουν νέες διαπροσωπικές σχέσεις τόσο στον κοινωνικό όσο και στον εργασιακό χώρο.

Σίγουρα, οι γυναίκες δεν είμαστε άνθρωποι ενός κατώτερου Θεού. Είμαστε όμως σίγουρα άνθρωποι που αγωνιζόμαστε για την εξασφάλιση της πραγματικής ισότητας ευκαιριών, που θα καταστήσει τη γυναίκα ενεργό και διεκδικητικό πολίτη.

Παρά τους μακροχρόνιους γυναικείους αγώνες και την οικουμενική αποδοχή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων, στην πράξη η θέση των γυναικών σε όλους τους τομείς της ζωής εξακολουθεί να παραμένει σε ανεπίτρεπτα χαμηλά για τα σημερινά δεδομένα επίπεδα. Οι διεκδικήσεις γίνονται νομοθεσίες, οι οποίες όμως πολύ απέχουν από την πραγματική εφαρμογή τους μέσα στην κυπριακή κοινωνία.

Η θέση της γυναίκας στην Κύπρο θεωρείται από τις ίδιες τις γυναίκες σε κάποιον βαθμό υποδεέστερη από τη θέση της γυναίκας στην υπόλοιπη Ευρώπη. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για πρωτοβουλίες ενημέρωσης σχετικά με τις πρόνοιες της νομοθεσίας που προστατεύουν είτε τη μητρότητα είτε την ισομισθία και δεν είναι γνωστές σε πολλές γυναίκες. Οι πρωτοβουλίες αυτές καθίστανται ακόμα πιο αναγκαίες, όταν λάβει κανείς υπόψη του ότι οι γυναίκες ανέμεναν και αναμένουν βελτίωση της θέσης τους στην κυπριακή κοινωνία και οικονομία μετά από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Για αυτό πρέπει να ισχυροποιήσουμε τα λόμπι των γυναικών. Να διεκδικήσουμε περισσότερες διευκολύνσεις προς τους εργαζόμενους γονείς, χώρους που να μπορούμε με ασφάλεια να αφήνουμε τα παιδιά μας, όπου και να βρισκόμαστε. Να διεκδικούμε συμμετοχή εκεί που λαμβάνονται οι αποφάσεις, να ενημερωνόμαστε για τα δικαιώματα, αλλά και τις υποχρεώσεις μας ως γυναίκες, μέσα από τη δουλειά μας, μέσα από τα κόμματα, τις γυναικείες οργανώσεις, αλλά και την κυβέρνηση.

Με τον διορισμό από την προηγούμενη κυβέρνηση Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων, ξεκίνησε η υλοποίηση προγραμμάτων που αφορούν την ισότητα και άρχισαν δειλά δειλά να προωθούνται ουσιαστικά μέτρα προς την κατεύθυνση της

καταπολέμησης των ανισοτήτων και των αδικιών σε βάρος της γυναίκας στην κυπριακή κοινωνία.

Η απελθούσα επίτροπος, φίλη Ιωσηφίνα Αντωνίου άφησε το δικό της λιθαράκι και με την ανάληψη των καθηκόντων της νέας επιτρόπου της Τζόζης Χριστοδούλου συνεχίζονται, ενισχύονται και προωθούνται προς υλοποίηση νέα προγράμματα για τον κοινό στόχο που δεν είναι άλλος από τη διάχυση της ισότητας σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.

Θα πρέπει να χαιρετήσουμε τις προσπάθειες που γίνονται και, ασφαλώς, όπως το έχουμε πράξει τόσα χρόνια, να ενισχύσουμε ως οργανώσεις τον Εθνικό Μηχανισμό και τον θεσμό του Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων. Η αναβάθμιση και η κατοχύρωση του θεσμού του Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων μέσω του νομοσχεδίου που θα κατατεθεί σύντομα στη Βουλή από την κυβέρνηση, κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Καλούμε και από αυτό το βήμα τη Βουλή των Αντιπροσώπων να προωθήσει άμεσα το νομοσχέδιο προς συζήτηση και ψήφιση στην ολομέλεια, αφού κατατεθεί.

Είμαστε όλοι, αγαπητοί φίλοι, παλιές καραβάνες. Ξέρουμε ότι πολλά νομοσχέδια είτε μένουν βαθιά στο συρτάρι -όταν δεν μας βολεύει- είτε, όταν υπάρχει πολιτική βούληση, ψηφίζονται άμεσα. Ελπίζουμε για αυτό το νομοσχέδιο να υπάρξει πολιτική βούληση.

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Σταδιακά η απaráδεκτη κατάσταση σε βάρος των γυναικών υποχωρεί, αλλά έχουμε μακρύ δρόμο να διανύσουμε. Γι' αυτό και η εξέλιξη των πραγμάτων δεν μπορεί να αφήνεται στην τύχη. Αντίθετα, επιβάλλεται η διαμόρφωση και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής με συγκεκριμένα μέτρα και κατευθυντήριες γραμμές.

Η ορθή διαπαιδαγώγηση αρχίζει από την οικογένεια, αλλά στο στόχαστρο θα πρέπει να βρίσκεται η εκπαιδευτική κοινότητα, γιατί ακριβώς το σχολείο είναι αυτό που

θα διαμορφώσει ανθρώπους με υγιείς αντιλήψεις σε σχέση με την αντιμετώπιση των δύο φύλων.

Πέραν αυτού όμως, το κράτος και η πολιτεία οφείλουν να προωθήσουν μέτρα και να διαμορφώσουν συνθήκες μέσα στις οποίες οι γυναίκες και οι άνδρες θα έχουν τις ίδιες δυνατότητες και πιθανότητες ανέλιξης σε επαγγελματικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Αυτή η κυβέρνηση φαίνεται ότι κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Σήμερα με την εκλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη στην προεδρία υπάρχει μια μικρή βελτίωση σε ό,τι αφορά τους διορισμούς γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Είμαστε ικανοποιημένες; Εμείς λέμε ότι μπορούμε και καλύτερα. Γυναίκες ικανές υπάρχουν, το έχουμε πει χιλιάδες φορές. Οι στατιστικές και οι αριθμοί είναι αμείλικτοι. Ξέρετε ότι κάθε χρόνο η πλειοψηφία των πρώτων στους πρώτους είναι γυναίκες σε όλες τις σχολές; Και στις λεγόμενες «γυναικείες» και σε αυτές για τους «έξυπνους», τις ανδρικές, γιατί και εδώ έχουμε διακρίσεις.

Το ερώτημα που καλούμαστε να απαντήσουμε ιδιαίτερα σήμερα είναι: «Αυτές οι γυναίκες που εξαφανίζονται;». Να χάσουν την εξυπνάδα τους αποκλείεται! Απλά, τις καταβροχθίζει το σύστημα. Η νοοτροπία τις θέλει να γεννούν παιδιά και να τα μεγαλώνουν και, αφού δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές, για να αφήνουν τα παιδιά τους, τα στερεότυπα τις θέλουν να εργάζονται με ωράρια αποδεκτά για την κοινωνία. Οι εξωσχολικές δραστηριότητες απαγορεύονται. Συνδικαλισμός, πολιτική, θέση στην ιεραρχία μιας εταιρείας είναι εκτός πλαισίων. Εδώ να υπογραμμίσουμε ότι ο COVID-19 δημιούργησε, ενίσχυσε, αν θέλετε, την πιο πάνω θέση. Οι γυναίκες ήταν αυτές που για ακόμα μια φορά κλήθηκαν να βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά. Αυτές διαχειρίστηκαν τον μειωμένο οικονομικό προϋπολογισμό του νοικοκυριού, αυτές ήταν που έμειναν στο σπίτι με τα παιδιά είτε εργαζόμενες από το σπίτι είτε παίρνοντας ένα μειωμένο επίδομα και έναν μειωμένο μισθό. Αυτή τη στιγμή γίνεται μεγάλη συζήτηση

για νομοσχέδια που αφορούν την τηλεργασία από το σπίτι. Θα πρέπει να το σκεφτούμε δύο φορές. Να θωρακίσουμε τις γυναίκες. Θα είναι κατά την άποψή μου τραγικό λάθος να κλείσουμε τις γυναίκες στο σπίτι. Τις θέλουμε έξω στην κοινωνία να διεκδικούν και να ανελίσσονται.

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Σε όλες τις φάσεις της ανθρώπινης παρουσίας ο ρόλος και η συμμετοχή των γυναικών υπήρξαν καταλυτικά, σε βαθμό που επηρέασε την πορεία και τη στάση των λαών στο ιστορικό γίγνεσθαι. Αλήθεια που αποτυπώνεται σε λέξεις από τον Γκαίτε: «Μόνο λαοί με ικανές μάνες ευδοκιμούν. Όταν σε έναν λαό καταπέσει η μητρότητα, σε τίποτε δεν ωφελεί όλη η άλλη παιδεία. Η κατάπτωση της μάνας είναι η δύση και η παρακμή ενός λαού».

Είμαστε περήφανες για μας, για την Κύπρια μάνα, για την ποιότητα και την πολύπλευρη προσφορά της σε όλες τις φάσεις της πολυτάραχης ιστορίας του νησιού μας. Είναι για αυτό που θεωρούμε ότι οι γυναίκες στην πατρίδα μας πρόσφεραν και προσφέρουν περισσότερα από όσα πήραν. Είναι για αυτό που εκεί που δεν υπάρχει πολιτική βούληση πρέπει να ενεργούμε δυναμικά.

Δεν έχουμε άλλον χρόνο, είμαστε μια κουρασμένη γενιά γυναικών. Είμαστε η γενιά που η μοίρα μας έταξε να αναλάβουμε ρόλους που η κοινωνία και η πολιτεία δεν ήταν έτοιμη να μας δώσει. Θέλουμε η νέα γενιά, αυτές που έρχονται, να έχουν καλύτερες προοπτικές επιτυχίας. Το σώμα μας, το μυαλό μας μάς ανήκουν, αγαπητές φίλες. Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι εμείς αποφασίζουμε για το μέλλον μας και πώς θα είναι αυτό. Εμείς αποφασίζουμε πότε θα πούμε «όχι» και αυτό θα πρέπει να γίνει σεβαστό από τον σύζυγο, τον πατέρα, τον εργοδότη. Έχουμε αξιοπρέπεια και η αξιοπρέπεια είναι ανθρώπινο δικαίωμα.

Σε αυτή τη βάση επικεντρώνουμε τον αγώνα και τις διεκδικήσεις μας. Ούτε χάρες

ζητούμε ούτε ιδιαίτερη μεταχείριση. Απλώς, απαιτούμε και διεκδικούμε αυτά που δικαιούμαστε. Πέρα από γυναίκες, είμαστε άνθρωποι. Όπως είπα, θα συνεχίσουμε να γεννούμε παιδιά, γιατί αυτό μας έταξε η φύση. Θα συνεχίσουμε να βιώνουμε το αίσθημα και τη χαρά της μητρότητας, γιατί το θέλουμε.

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Ας μη μείνουμε και πάλι στις ωραίες ομιλίες, που ακούσαμε και σήμερα, ότι κάναμε το καθήκον μας. Είναι πολλοί αυτοί που λένε ότι δεν υπάρχουν πλέον γυναικεία ζητήματα. «Οι γυναίκες έχουν περισσότερα δικαιώματα ακόμα και από τους άνδρες.», ακούω συχνά να λέγεται τελευταία. Εάν έχετε παρακολουθήσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κάθε φορά που διεκδικούμε κάτι, η επωδός είναι: «Στον στρατό πότε θα πάτε;». Στον στρατό, αγαπητοί φίλοι, θα πάμε, όταν μηδενιστούν τα περιστατικά βίας στην οικογένεια, όταν η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης έχει πλήρη πρακτική εφαρμογή, όταν το χάσμα αμοιβών πάψει να υπάρχει, όταν οι γυναίκες στα κέντρα λήψης των αποφάσεων πολλαπλασιαστούν, όταν οι νομοθεσίες γίνουν πράξη, όταν τα στερεότυπα της κοινωνίας και η νοοτροπία που θέλει τη γυναίκα να αναλαμβάνει τους δύσκολους γυναικείους ρόλους της εργαζόμενης, της μάνας, της συζύγου, της φροντίστριας και τους άνδρες να αναλαμβάνουν τον ρόλο του εργαζόμενου, όταν η εγγονή μου που είναι τριών χρονών πεισθεί ότι το ποδόσφαιρο δεν είναι μόνο για αγοράκια και ότι το ροζ δεν είναι το χρώμα που φορούν μόνο τα κοριτσάκια.

Ναι, αγαπητές φίλες και φίλοι. Όσο περνούν τα χρόνια οι αγωνίες μας για το μέλλον μεγαλώνουν. Μεταλαμπαδεύουμε στη νέα γενιά την ανάγκη να συνεχίσουν να αγωνίζονται. Εμείς δημιουργήσαμε τις προϋποθέσεις. Όταν εμείς σιγά σιγά θα εγκαταλείψουμε την ενεργό δράση, να δώσουμε τη σκυτάλη στα παιδιά μας, στις κόρες και στα αγόρια μας με σαφείς προσανατολισμούς. Εμείς δείχνουμε τον δρόμο στη νέα γενιά, δείχνουμε τον δρόμο για την Κοινωνία των Πολιτών. Είμαστε σε σωστό δρόμο,

πιστεύω. Είναι με μεγάλη ικανοποίηση που βλέπουμε νέες γυναίκες, δειλά δειλά με αξιώσεις και ικανότητα να συνεχίζουν και να διεκδικούν. Εμείς έχουμε χρέος να παρακολουθούμε από δίπλα και να ενισχύουμε την προσπάθειά τους.

Αγαπητές φίλες, νέες γυναίκες,

Μην ανησυχείτε! Αν και κουρασμένες, ακόμα κρατάμε τη σκάλα. Συνεχίστε να ανεβαίνετε, είστε στον σωστό δρόμο. Η κοινωνία όμως; Εκεί που νομίζεις ότι όλα βαίνουν καλώς και ότι μπορείς να μιλάς πλέον για μια κοινωνία που άρχισε και αφουγκράζεται την αναγκαιότητα για εξάλειψη των στερεοτύπων, για αλλαγή της νοοτροπίας έρχεται η δήλωση του προπονητή της Καρμιώτισσας, κάποιου κ. Βιολάρη, μόλις χτες. Όταν δεν μπορείς να αποφύγεις, λέει ο κύριος αυτός, τον βιασμό, απόλαυσέ τον! Μετά ζήτησε συγγνώμη. «Ατυχής δήλωση» λέει και ξεμπέρδεψε. Ο Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού, η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, η Κοινωνία των Πολιτών τι λένε;

Και να ήταν μόνο αυτό; Γροθιά στο στομάχι η προχθεσινή πρωτοβουλία ορισμένων φίλων βουλευτών να εγγράψουν θέμα στην Ad Hoc Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Μελέτη του Δημογραφικού Προβλήματος και να ζητούν δεδομένα σχετικά με τις αμβλώσεις στην Κύπρο, με σκοπό -άκουσον, άκουσον- να το διασυνδέσουν με το δημογραφικό πρόβλημα. Μετά από παρέμβαση συναδέλφων τους αποσύρθηκε. Ε, και; Σημασία έχει ότι και στις δύο περιπτώσεις το έκαναν, γιατί το πίστευαν. Στερεότυπα, αλλαγή νοοτροπίας, σεξισμός, ψιλά γράμματα.

Βαθιές ανάσες, φίλες μου! Οι αγώνες και οι αγωνίες μας συνεχίζονται. Έχουμε μακρύ δρόμο ακόμη.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ευχαριστούμε, κυρία Μαυρονικόλα.

Να παρακαλέσω τώρα την κ. Σκευή Κούτρα Κουκουμά να προσέλθει στο βήμα.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

(ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΡΙΑ)

Κυρίες βουλευτρίες, κύριοι βουλευτές,

Αγαπητές βουλευτρίες και βουλευτές, που είσαστε σήμερα μαζί μας,

Αγαπητοί πρώην βουλευτές και βουλευτρίες, που είμαστε παρόντες,

Κυρίες και κύριοι,

Ήθελα πρώτα να συγχαρώ τη συνάδελφο κ. Ρούλα Μαυρονικόλα για την πρόταξή της στα θέματα που καίνε αυτή τη στιγμή την ανθρωπότητα, τους πολέμους στην Ουκρανία, στην Παλαιστίνη, στο Σουδάν και σε πολλούς άλλους χώρους οι οποίοι δεν είναι στη γειτονιά μας και ενδεχομένως δεν δίνουμε σημασία.

Αγαπητέ Επίτροπε Ισότητας των Φύλων,

Η παρέμβασή σας και η ενημέρωση που είχαμε, νομίζω ότι είναι πολύ χρήσιμη για όλους. Στα σχεδόν εβδομήντα μου χρόνια μπορώ να ισχυριστώ ότι έζησα από κοντά την εξελικτική πορεία της θέσης της γυναίκας στην κοινωνία, την πολιτική, την εργασία και την καθημερινότητα στην Κύπρο, στην Ευρώπη και σε μια σειρά άλλων χωρών. Μπορεί, εάν αποτυπωθεί στιγμιαία η θέση της γυναίκας στην Κύπρο τη δεκαετία του 1970 και σήμερα, να φαίνεται ότι υπήρξαν επαναστατικές αλλαγές, αλλά, εάν ακολουθηθεί η ιστορική συνέχεια όλων των χρόνων, θα διαπιστωθεί ότι η θέση της γυναίκας βελτιωνόταν όσο βελτιώνονταν και οι ευρύτερες συνθήκες, εργασιακές, ανθρώπινα δικαιώματα, επιστημονικές ανακαλύψεις, ιατρική πρόοδος όμως συνέχιζε να υπολείπεται στο πεδίο της ισότητας και της ισοτιμίας. Η γυναίκα σήμερα ζει καλύτερη ζωή από ό,τι το 1960, γιατί το σύνολο της κοινωνίας ζει αντίστοιχα καλύτερη ζωή από ό,τι το 1960.

Υπάρχουν όμως ιδιαίτερα σημαντικές αλλαγές που δημιουργούν τις προϋποθέσεις η γυναίκα του σήμερα να διεκδικεί τον ρόλο που της αξίζει με περισσότερα εφόδια και προοπτικές. Περάσαμε, για παράδειγμα, από την περίοδο που τα κορίτσια που θα ολοκλήρωναν το εξατάξιο γυμνάσιο ήταν μετρημένα, προέρχονταν κυρίως από την αστική τάξη και όσες θα συνέχιζαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν ακόμη λιγότερες. Η στατιστική ανάλυση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μας δείχνει ότι μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών ολοκληρώνει τις σπουδές του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στη βάση ανάλυσης της Eurostat καταγράφεται ότι στην Κύπρο το 2021 για κάθε εκατόν άνδρες απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιστοιχούν εκατόν εβδομήντα επτά γυναίκες. Σημαντικό. Ανοίγει προοπτικές και μυαλά σε κοινωνικά ζητήματα, σε θέματα κουλτούρας, στερεοτύπων. Έχουν γίνει και εκεί βήματα. Η γυναίκα μπορεί να παντρευτεί από επιλογή, από έρωτα, μπορεί να απορρίψει τον άνδρα. Μπορεί η γυναίκα να έχει προγαμιαίες σχέσεις. Να μπει σε έναν γάμο, χωρίς να πρέπει ο γαμπρός να την παζαρέψει με οικόπεδα, χωράφια και περιουσία. Λέω «μπορεί», γιατί, ενώ έχουμε απομακρυνθεί από το φαινόμενο της προίκας, σποραδικά θα ακούσετε και τέτοιου είδους συζητήσεις. Μπορεί η γυναίκα στη βάση νομοθεσίας και πρακτικής να χωρίσει, χωρίς να δεχτεί την πίεση όλου του περίγυρού της, και μπορεί μετά το διαζύγιο να παντρευτεί ξανά, να κάνει άλλα παιδιά με τον νέο σύζυγο, χωρίς να βρεθεί «πρωτοσέλιδο» στην τοπική κοινωνία και χωρίς αυτόκλητα να της φορτωθούν οι συμβουλές του συνόλου του συγγενικού κύκλου.

Το «μπορεί» όμως αποτελεί αντίληψη, δεν αποτελεί νομική προσέγγιση της κατάστασης. Μπορεί σήμερα μια γυναίκα να προχωρήσει σε διαζύγιο. Μπορεί να είναι σίγουρη ότι ζει σε μια χώρα, το σύστημα της οποίας αποτελεί σύμμαχο της χειραφέτησης, της ανεξαρτητοποίησης της γυναίκας. Το 50% όμως των μονογονέων γυναικών στη δική μας χώρα βρίσκονται αντιμέτωπες με τον κίνδυνο της φτώχειας ή του

κοινωνικού αποκλεισμού. Δηλαδή, μπορεί η γυναίκα σήμερα να χωρίσει τον βίαιο σύζυγο, να χωρίσει τον σύζυγο που μπορεί να έχει σταματήσει να αγαπά. Μπορεί να χωρίσει για χίλιους δυο λόγους, αλλά έχει μία στις δύο πιθανότητες να βρεθεί αντιμέτωπη με τη φτώχεια.

Αντίστοιχα παραδείγματα θα βρούμε και στην πολιτική ζωή. Για παράδειγμα ήταν ή όχι σημαντική η εκλογή της πρώτης γυναίκας Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων; Ήταν και είναι φυσικά με τις δικές μας πολιτικές επιφυλάξεις για τον πραγματικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει στη ζωή των γυναικών και λόγω της στάσης και της συμβολής της ακροδεξιάς στη συγκεκριμένη εκλογή. Μπορούμε τώρα που έχουμε γυναίκα Πρόεδρο της Βουλής να προσβλέπουμε ότι η Κύπρια γυναίκα θα ζήσει την αλλαγή αντιλήψεων και την προώθηση πολιτικών που θα στηρίζουν και θα αναβαθμίζουν τον ρόλο και τη θέση της, πολιτικές που θα στηρίζουν την οικογένεια και την ίδια τη γυναίκα στους πολλαπλούς ρόλους που καλείται να ανταποκριθεί; Μακάρι να ήταν έτσι και μακάρι να δούμε αυτή την αλλαγή! Πολύ φοβάμαι όμως ότι απλώς αλλάξαμε τη βιτρίνα!

Πολλές οι πτυχές όπου μπορεί να γίνει σύγκριση στη θέση της γυναίκας του τότε και του σήμερα. Και αυτό μπορεί να γίνεται μόνο όσο οι γυναίκες είναι ορατές και παρούσες. Στην Κύπρο εξαιτίας της απουσίας γυναικών όλα αυτά τα χρόνια από την πολιτική και δημόσια ζωή έχουν μείνει στην αφάνεια, αποσιωπήθηκαν και δεν αντιμετωπίστηκαν οι συνέπειες που βίωσαν οι γυναίκες της Κύπρου κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής. Όπως διαπιστώνουμε, πολύ λίγες αναφορές και αναγνώριση γίνονται για τον ρόλο της γυναίκας στην ανασυγκρότηση της κοινωνίας, της οικονομίας και στην επούλωση των πληγών της προσφυγοποίησης, του εκτοπισμού, της απώλειας αγαπημένων προσώπων, της αναμονής για τη διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων, της αντίστασης και της παραμονής των εγκλωβισμένων στα χωριά τους,

στο ξαναστήσιμο του σπιτικού πρώτα στο αντίσκηνο, μετά στον προσφυγικό συνοικισμό, στην τουρκοκυπριακή κατοικία και στη στήριξη της οικογένειας, κρατώντας τη σφιχτοδεμένη στην αντιμετώπιση των συνεπειών της καταστροφής που προκάλεσε το προδοτικό πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή.

Και φυσικά ούτε κάποιος μίλησε για τους βιασμούς γυναικών του 1974, για τους βιασμούς που βίωσαν Ελληνοκύπριες γυναίκες στα χέρια του Ατίλα και φυσικά κανένας δεν μίλησε για τους βιασμούς Τουρκοκυπρίων γυναικών στα χέρια Ελληνοκύπριων φασιστών της ΕΟΚΑ Β'. Στην περίπτωση των Ελληνοκυπρίων γυναικών δεν μίλησαν, γιατί επικρατούσε ταμπού και στιγματισμός. Στην περίπτωση των Τουρκοκυπρίων γυναικών δεν μίλησαν, γιατί κανένας μας δεν ήθελε να παραδεχθεί ότι οι Ελληνοκύπριοι διέπραξαν τέτοια εγκλήματα. Κανένας βέβαια δεν συγκρίνει τους οργανωμένους βιασμούς του κατοχικού στρατού με τις πράξεις που διαπράχθηκαν από πολίτες. Όμως, ο βιασμός είναι βιασμός και εξίσου οδυνηρός.

Το 2015, ως Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων, ανακίνησα αυτό το θέμα και με πολλή διακριτικότητα και εμπιστευτικότητα και σε συνεργασία με την αείμνηστη Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Ζέτα Αιμιλιανίδου δώσαμε τη δυνατότητα σε γυναίκες θύματα του 1974 να αναγνωριστούν σύμφωνα με τον περί Παθόντων Νόμο και να τυγχάνουν οικονομικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης.

Νομίζω ότι θα επικεντρωθώ περισσότερο στον ρόλο της Βουλής στην προαγωγή της ισοτιμίας. Γνωρίζω ότι σε όποιο νέο ή νέα ακούει σήμερα τη συζήτηση με τη σχεδόν πενηντάχρονη απόσταση από τα γεγονότα θα ακουστεί ανιαρή η ανάλυση της σύγχρονης πολύπαθης ιστορίας με έμφυλα κριτήρια, αλλά δεν μπορώ να φύγω από το βήμα, αν δεν το αναφέρω. Με τις εμπειρίες που είχα μέσα και έξω από τη Βουλή θα ήταν άδικο να μην αναγνωρίσω ότι το μεγαλύτερο, το πιο δύσκολο και επώδυνο βάρος

της εισβολής το έχουν σηκώσει οι γυναίκες και είναι αυτές που στο πέρασμα των χρόνων αναγνωρίστηκαν σε μικρότερο βαθμό οι θυσίες τους. Ακόμα και για την παροχή φροντίδας σε μητέρες και συζύγους πεσόντων και αγνοουμένων χρειάστηκε η δημόσια καταγγελία του θέματος, για να συναινέσει η κυβέρνηση να την προσφέρει, αντί να την προσφέρει πριν της ζητηθεί.

Η Κύπρια γυναίκα, παρά τα χτυπήματα που δέχθηκε, πήρε κυριολεκτικά τη ζωή στα χέρια της, μπαίνοντας μαζικά στην εργασία, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των συνεπειών της εισβολής και της συνεχιζόμενης κατοχής της πατρίδας μας. Είναι χρήσιμο παράλληλα να καταπιαστούμε και να δούμε τι βιώνει η γυναίκα στον υπόλοιπο κόσμο. Λόγω χρόνου δεν θα αναφερθώ σ' αυτά, θα αναφέρω μόνο δύο-τρία έτσι νούμερα. Διακόσια εκατομμύρια γυναικών έχουν βιώσει ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων. Τέσσερα εκατομμύρια βρίσκονται στον κίνδυνο κάθε χρόνο, για να έχουν την ίδια κατάσταση. Επτακόσια τριάντα έξι εκατομμύρια γυναικών έχουν βιώσει τη βία εντός ή και εκτός σχέσης. Εκατομμύρια θυμάτων εμπορίας από τα οποία το 65% είναι γυναίκες και κορίτσια. Στις ακόμα πιο σύγχρονες μορφές βίας, της διαδικτυακής παρενόχλησης, της εκδικητικής πορνογραφίας, στα εκατομμύρια γυναικών-θυμάτων των πολέμων και των συρράξεων, αμάχων που καταγράφονται ως παράπλευρες απώλειες, σε αυτές που βιώνουν τη σεξουαλική βία και τον εξευτελισμό, που μαζί με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους αποτελούν τα βασικά θύματά τους.

Είχα την εμπειρία ως αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Δημοκρατικής Ομοσπονδίας Γυναικών να συμμετάσχω σε αποστολή στην Κολομβία για παρακολούθηση της εφαρμογής της Ειρηνευτικής Συμφωνίας της Κυβέρνησης της Κολομβίας με τους αντάρτες των FARC. Είναι η μοναδική ειρηνευτική συμφωνία στον κόσμο που περιλαμβάνει κεφάλαιο για τα δικαιώματα της γυναίκας, αλλά και για τον ρόλο της γυναίκας στην εφαρμογή της συμφωνίας. Τι έχουμε στην Κύπρο σε σχέση με τη

συμμετοχή γυναικών στις διαπραγματεύσεις για λύση του Κυπριακού; Μετρημένες στα δύο δάκτυλα, όχι στα δύο χέρια! Το δε σχέδιο δράσης για εφαρμογή του Ψηφίσματος 1325 των Ηνωμένων Εθνών για τη συμμετοχή των γυναικών στην επίλυση συγκρούσεων με προϋπολογισμό €160.000 για τέσσερα χρόνια ή το σχέδιο δράσης που σχεδόν επέβαλε ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στους δύο ηγέτες κ. Αναστασιάδη και Τατάρ χωρίς προϋπολογισμό, που βρίσκεται στα χέρια της Δικαιοτικής Τεχνικής Επιτροπής για το φύλο, που είναι χωρίς σχεδιασμό για εφαρμογή του.

Στο σύνολο των γυναικών που έχουν περάσει παγκόσμια από τα κοινοβούλια το 82% έχουν αναφέρει ότι έχουν βιώσει κάποιας μορφής ψυχολογική βία, ενόσω υπηρετούσαν τον θεσμό. Τέτοιες αναφορές έγιναν στα πλαίσια της συζήτησης με θέμα «Not in My Parliament» που οργάνωσε το Παγκόσμιο Φόρουμ Γυναικών Βουλευτών της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης, στην οποία είχα την τιμή να προεδρεύσω. Επίσης, ως Αντιπρόεδρος της Μόνιμης Επιτροπής της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σχεδόν τα κυριότερα θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε είναι τα θέματα που σχετίζονται γενικά με το φύλο.

Όπως διαπιστώνεται, περισσότερα από δυόμισι δισεκατομμύρια κορίτσια και γυναίκες παγκόσμια επηρεάζονται από διακρίσεις σε νομοθεσίες και έλλειψη νομικής προστασίας. Στην Κύπρο αυτό που διαπιστώνω είναι ότι από πλευράς νομοθεσιών η κατάσταση κρίνεται καλή, το πρόβλημα είναι στην εφαρμογή των νομοθεσιών, στην έλλειψη πολιτικής βούλησης για διαμόρφωση και εφαρμογή κανονισμών, πρωτοκόλλων και οδηγιών, που θα προωθούν την εφαρμογή των νομοθεσιών, στην ανάγκη για πολιτικές αλλαγής αντιλήψεων για τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας. Τα περιστατικά διαχείρισης των κατά συρροή φόνων, των περιστατικών βιασμών, τα περιστατικά των βιασμών, που τα τελευταία χρόνια ακούμε συνεχώς, της ενδοοικογενειακής βίας, της

σεξουαλικής παρενόχλησης καταδεικνύουν αυτή την κατάσταση. Φωτεινό παράδειγμα είναι η καταδίκη του τέως Μητροπολίτη Κιτίου, που έχει στείλει πολλά μηνύματα στην κοινωνία και ιδιαίτερα στις γυναίκες, ότι δεν πρέπει να ντρέπονται ή να φοβούνται να καταγγέλλουν δράστες οποιασδήποτε μορφής βίας σε βάρος τους και στους δράστες ότι δεν θα ξεφεύγουν από την καταδίκη σε οποιαδήποτε θέση ισχύος και αν βρίσκονται.

Όμως, βρισκόμαστε στη Βουλή των Αντιπροσώπων και πρέπει να δούμε ποιος είναι ο ρόλος που διαδραματίζει ακριβώς στην προαγωγή της ισοτιμίας όχι μόνο μέσα από τη νομοθετική της αρμοδιότητα, αλλά και η δυνατότητα που έχει στην ανάδειξη και ανακίνηση θεμάτων που αφορούν διακρίσεις σε βάρος της γυναίκας, στον στιγματισμό αναχρονιστικών αντιλήψεων και προκαταλήψεων, στην ανάδειξη προθέσεων του κράτους, για να ανταποκρίνεται στις δεσμεύσεις του, διεθνείς, εθνικές και σε όλα τα επίπεδα. Αναρίθμητα τα θέματα που έχουμε εγγράψει και είμαι σίγουρη συνεχίζουν να εγγράφονται ως αυτεπάγγελτα και που συμβάλλουν ακριβώς σε αυτό τον ρόλο.

Χαρακτηριστικό είναι ότι οι σημαντικότερες νομοθετικές ρυθμίσεις που επέκτειναν την προστασία των γυναικών ή αναγνώρισαν νομοθετικά τις ανάγκες και τις δυσκολίες τους έγιναν από τη Βουλή. Δεν μπορώ να μην αναφερθώ στο πώς επιτεύχθηκε ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας που διέπει τις αμβλώσεις, αλλά και η συνεχής ανάγκη για υπεράσπιση του δικαιώματος της γυναίκας να αποφασίζει η ίδια για το σώμα της. Η συνεχής ανάδειξη της ανάγκης επέκτασης του επιδόματος και της άδειας μητρότητας από το πρώτο παιδί, η έλλειψη υποδομών φροντίδας παιδιών ΑμεΑ και ηλικιωμένων. Ξέρετε ότι, μόλις μια γυναίκα διαπιστώσει ότι είναι έγκυος, πρέπει να κρατήσει θέση σε βρεφοκομικό σταθμό διαφορετικά, όταν έρθει η ώρα να επιστρέψει στη δουλειά της, δεν θα βρει θέση;

Η συνεχής άσκηση πίεσης για κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, που έστω εσπευσμένα και χωρίς ικανοποιητική συζήτηση επιτεύχθηκε. Ατέλειωτη

βέβαια είναι η προσπάθεια για παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας, γιατί δυστυχώς άλλη εικόνα παρουσιάζουν συνήθως στη Βουλή και άλλη βιώνουν οι γυναίκες που είναι θύματα βίας μέσα στους αστυνομικούς σταθμούς, στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, στις δικαστικές διαδικασίες. Η επίτευξη της παραχώρησης του επιδόματος πατρότητας, παραδείγματος χάριν, που δυστυχώς οι κυβερνήσεις αναγνωρίζουν ως πατέρες μόνο όσους είναι παντρεμένοι με τη μητέρα του παιδιού. Πότε θα πετύχουμε ή θα πετύχετε, αγαπητές βουλευτρίες και βουλευτές, να μην τερματίζεται το επίδομα μονογονιού, όταν η γυναίκα μονογονιός συμβιώνει ή έχει μια συντροφική σχέση; Αυτή η απόφαση των κυβερνήσεων αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της κάθε γυναίκας που βρίσκεται σε αυτή τη θέση. Σήμερα που τα διαζύγια πολλαπλασιάζονται θέλουμε να απαγορεύσουμε στις γυναίκες, στερώντας τους το επίδομα του μονογονιού, να τολμήσουν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους;

Αναδείξαμε τα θέματα της εμπορίας ανθρώπων, της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης και μετά από αρκετό καιρό έρευνας και μελέτης καταθέσαμε πρόταση νόμου με την οποία ποινικοποιείται η ζήτηση σεξουαλικών υπηρεσιών. Δυστυχώς, έμεινε στα συρτάρια της επιτροπής Νομικών και υπόσχονταν τότε ότι θα τη συζητήσουν. Με πρόταση νόμου ποινικοποιήθηκε ο σεξισμός και η σεξιστική ρητορική. Αναδείξαμε το γενικότερο θέμα της διαδικτυακής βίας, της εκδικητικής πορνογραφίας, της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ουσιοεξαρτώμενες, το δημογραφικό πρόβλημα και την οικογενειακή πολιτική, που ανέφερε προηγουμένως και η αγαπητή Ρούλα. Μας προσβάλλει όμως η επιμονή της κυβέρνησης να καταμετρά υπουργούς, υφυπουργούς, για να παινευτεί ότι έλυσε το πρόβλημα της υποαντιπροσώπησης γυναικών στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Να θυμίσω τις δεκάδες προσβλητικές αναφορές για καλλιστεία, για την προσφώνηση του ίδιου του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας με ένα «You are too cute.» στη δύσκολη ερώτηση δημοσιογράφου, τη ρατσιστική τοποθέτηση «Έτσι κάμνουν τούτες.», τις σεξιστικές συμπεριφορές βουλευτών ή ότι φταίνε οι γυναίκες για τη μειωμένη συμμετοχή τους στα σώματα λήψης αποφάσεων. Στη δική τους αντίληψη όλα αυτά επιτρέπονται φτάνει μια φορά τον χρόνο, την 8^η του Μάρτη, να συγκινούνται από την ύπαρξή μας και να μας τάζουν διάφορα χαριτωμένα από τα οποία αρκετά θα μείνουν εσαεί ως δεσμεύσεις.

Προσγειώνομαι ξανά όμως στη Βουλή των Αντιπροσώπων και τον ρόλο της στην προαγωγή της ισοτιμίας. Το γεγονός ότι από το 2006 μέχρι το 2011 συστάθηκε ξεχωριστή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ισότητας μεταξύ Γυναικών και Ανδρών συνέβαλε -το ήγειρε τότε η αγαπητή Ακκελίδου- στην ανακίνηση σχετικών θεμάτων και κάθε εβδομάδα στα πλαίσια της συνεδρίας της επιτροπής αναδεικνύονταν θέματα που αφορούσαν την ισότητα και την ισοτιμία των φύλων και μετά γινόταν σχετική αναφορά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ο κόσμος άκουγε να συζητούμε θέματα ισότητας και ισοτιμίας.

Δυστυχώς, από το 2011 και μέχρι σήμερα η επιτροπή αυτή συγχωνεύθηκε με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και εξετάζει γενικότερα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Αντιλαμβάνεστε ότι η ανάδειξη θεμάτων ισότητας μειώθηκε τουλάχιστον στο 50% και, απ' ό,τι αντιλαμβάνομαι, ίσως να είναι και πιο μειωμένο το ποσοστό λόγω των έντονων θεμάτων που σχετίζονται με παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Να πω ότι σε κάποια φάση γινόταν σκέψη για να συγχωνευθεί και με άλλες επιτροπές για πρακτικούς λόγους και τη δυνατότητα να έχουν απαρτία οι επιτροπές.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω ότι η συνεχής ανάδειξη θεμάτων που σχετίζονται με τον σεβασμό στα δικαιώματα των γυναικών, η συνεχής ενασχόληση της επικαιρότητας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης με τις διακρίσεις στη βάση του φύλου, η συνεχής διαπίστωση της ανάγκης συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική και δημόσια ζωή, τοποθετώντας τα θέματα ισότητας και ισοτιμίας στη σωστή ιδεολογική τους διάσταση, δεν μπορεί να αφήνουν κανέναν αδιάφορο. Να μην έρχεται η στιγμή που θα παραδεχθεί ότι η παρουσία της γυναίκας στην πολιτική και δημόσια ζωή, στην οικονομική και κοινωνική ζωή είναι απαραίτητη για μια δημοκρατική κοινωνία. Για όσους θεωρούν ότι η θέση της γυναίκας είναι μόνο στο σπίτι και στην ανατροφή των παιδιών θα γίνεται καθημερινά πιο δύσκολο να περάσουν τέτοιες αντιλήψεις και πολιτικές, γιατί θα υπάρχουν αυτιά ανοικτά σε όσα ανάφερα πιο πάνω.

Ευχαριστώ και ευχαριστώ ιδιαίτερα τις υπηρεσίες της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστούμε, κυρία Κουκουμά. Να είσαι καλά.

Παρακαλώ τώρα την κ. Λία Ευστρατίου Γεωργιάδη να προσέλθει στο βήμα.

ΛΙΑ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ:

(ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΡΙΑ)

Αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες,

Φίλοι και φίλες,

Χαίρομαι για το ότι θα μιλήσω σήμερα έστω και περιορισμένα μπροστά σε ένα ακροατήριο κλειστό, γιατί όλοι ενδιαφερόμαστε για το θέμα της καλής ζωής μέσα στην κοινωνία μας.

Ευχαριστώ για την πρόσκληση όμως, πριν αρχίσω την εισήγησή μου, θεωρώ καθήκον μου να συγχαρώ τον πρόεδρο τον φίλο τον Σοφοκλή Φυττή, αλλά και την υπόλοιπη επιτροπή για τις συνεχείς προσπάθειες να πραγματοποιούνται εκδηλώσεις

επικοινωνίας μεταξύ των πρώην και των νυν βουλευτών και βουλευτριών με θέματα που αφορούν την κοινωνία και δίνουν το δικαίωμα σε όσους ενδιαφέρονται να πληροφορούνται για την κοινωνική μας ζωή, να πάρουν πληροφορίες τις οποίες πιθανόν να μην έχουν την ευκαιρία να τις αποκτήσουν.

Στον περιορισμένο χρόνο που έχω στη διάθεσή μου θα προσπαθήσω να δώσω συνολικά τη θέση της Κυπρίας στη σημερινή κοινωνία και το αποτέλεσμα των αγώνων τους οποίους έκαναν οι προηγούμενες γυναίκες, αλλά και οι δικές μας οι γενιές και τους οποίους θα αφήσουμε ως παρακαταθήκη στις επόμενες γενιές.

Οι Κύπριες σήμερα είναι η συνέχεια της αλυσίδας της ιστορίας των γυναικών από το παρελθόν και στις προσπάθειές τους να ξεφύγουν από τα βιώματα εναντίον τους έβαλαν το υπόβαθρο, για να συνεχίσουμε σήμερα εμείς. Η ιστορία σε όλο τον κόσμο δυστυχώς έχει γραφτεί κυρίως από τους άνδρες και η συμμετοχή των γυναικών στην κοινωνία βρίσκεται κατόπιν έρευνας μέσα στα γραπτά κείμενα των ανδρών. Το βιβλίο «Ιστορία των Ελληνικών Γραμμάτων εν Κύπρω» του Περισιτιάνη καταγράφει λεπτομερώς τη δημιουργία σχολείων με πρωτοβουλία κυρίως της Εκκλησίας, όπου βρίσκουμε γυναίκες διδασκάλισσες, οι οποίες διδάσκουν σε γυναίκες από το 1850. Την περίοδο της αγγλοκρατίας υπάρχουν γυναίκες που αφυπνίζουν με τον δημόσιο λόγο τους την κοινωνία γενικά και ειδικά τις γυναίκες.

Τέλη του 19^{ου} αιώνα, αρχές του 20^{ού} οι γυναίκες ιδρύουν γυναικεία πνευματικά, κοινωνικά, φιλανθρωπικά σωματεία και προσφέρουν βοήθεια στις οικονομικά αδύνατες γυναίκες και στα παιδιά τους, βοηθώντας τες να αποκτήσουν προσόντα, κυρίως στον κοινωνικοοικονομικό και τον εργασιακό τομέα.

Η γυναίκα πριν από το 1960 δεν είχε δικαίωμα συμμετοχής στα κοινά. Μόνο μια φορά, το 1905, η Εκκλησία επέτρεψε να ψηφίσουν για Αρχιεπίσκοπο. Υπάρχει όμως και η πληροφόρηση ότι είναι οι σχολικές εφορίες που επέτρεψαν να ψηφίσουν και οι

γυναίκες. Οι γυναίκες διεκδικούν τη θέση τους στην κοινωνία, για να διαδραματίζουν τον ίδιο ρόλο με τους άνδρες, αγωνιζόμενες, ζώντας και δρώντας σε έναν κόσμο όπου τα βιώματα και τα κεκτημένα ανήκουν στους άνδρες. Ο άνδρας είναι ο άνθρωπος. Η γυναίκα είναι η γυναίκα, δηλαδή είναι το δεύτερο φύλο, όπως έγραψε και η Σιμόν Ντε Μποβουάρ, και πολλές φορές δεν χρησιμοποιείται για αυτήν ο όρος «άνθρωπος».

Κάθε άτομο έχει λόγο και αντίλογο στον χώρο που κινείται. Ο χώρος αυτός χωρίζεται στον οικογενειακό, εργασιακό, κοινωνικό και στον δημόσιο, που είναι η συμμετοχή στα κέντρα λήψεως αποφάσεων. Λέγεται ότι ο 20^{ός} αιώνας πέρασε στην ιστορία ως «ο αιώνας των γυναικών» όπου έχουν κατακτηθεί σημαντικά δικαιώματα από τις γυναίκες.

Το 1960 με τη Συνθήκη της Ζυρίχης δημιουργείται η Κυπριακή Δημοκρατία με δοτό σύνταγμα μετά τους αγώνες της ΕΟΚΑ. Από τη χρονολογία αυτή αρχίζει και η συμμετοχή της γυναίκας στην κοινωνική ζωή. Το 1960 αποκτά ψήφο πολιτική, ψήφο στην κοινωνία. Το 1963 αποκτά ισότητα της αμοιβής στην εργασία με τον άνδρα στον δημόσιο τομέα. Καθίσταται υποχρεωτική η φοίτηση όλων των ατόμων μέχρι την Γ΄ Γυμνασίου.

Το 1974 η τουρκική εισβολή και κατοχή και η απώλεια σχεδόν του 40% του εδάφους, ο ξεριζωμός σχεδόν διακόσιων χιλιάδων Ελληνοκυπρίων με την απώλεια νοικοκυριών, εργασίας, την αιχμαλωσία, τον θάνατο, την αναπηρία του πατέρα ή/και του συζύγου υποχρέωσαν τις γυναίκες να ζητήσουν εργασία έξω από τα παραδοσιακά πλαίσια και να βοηθήσουν ουσιαστικά στη συντήρηση της οικογένειας.

Τα Ηνωμένα Έθνη ανακήρυξαν ως «Δεκαετία της Γυναίκας» την περίοδο 1976-1985 και ψηφίστηκε για πρώτη φορά η σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης σε βάρος της γυναίκας σε όλους τους τομείς, γνωστή ως «Σύμβαση CEDAW». Στην Κύπρο ενσωματώθηκε το 1985 στη δική μας νομοθεσία (78/1985).

Ακολούθησε το παγκόσμιο συνέδριο το 1995 στο Πεκίνο όπου υιοθετήθηκε η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, το gender mainstreaming, το πρώτο διεθνές κείμενο που υιοθέτησε τη στρατηγική με τον όρο «διάσταση του φύλου». Αργότερα, το 1996, η Ευρωπαϊκή Ένωση δήλωσε τη δέσμευσή της [com(96) 67] και συμπεριλήφθηκε το 2009 στη Συνθήκη της Λισαβόνας, που ενίσχυσε την αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών (άρθρο 2.3.3. άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Το 1999 η υιοθέτηση της διπλής στρατηγικής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της διάστασης του φύλου έδωσε την ώθηση της ένταξης της ισότητας στις πολιτικές των διαρθρωτικών ταμείων με θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών. Παράλληλα και διαχρονικά η ένταξη της διάστασης του φύλου βρίσκεται στο επίκεντρο των διευθετήσεων των θεμάτων και προγραμμάτων (Τέταρτο Μεσοπρόγραμμα 1996-2000, Πέμπτο Μεσοπρόγραμμα 2001-2006). Το 2006 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο (π.χ. έρευνες, δείκτες, καλές πρακτικές, εγχειρίδιο/οδηγοί κ.λπ.). Το 2010, Διεθνές Έτος της Γυναίκας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενίσχυσε τη δέσμευσή της για την ισότητα ανδρών και γυναικών και με τη διακήρυξη της πολιτικής όρισε πέντε βασικούς τομείς δράσης. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» υπογραμμίζει την ουσιαστική συμβολή της ισότητας των φύλων στην οικονομική και βιώσιμη ανάπτυξη της κοινωνίας. Η διάσταση των φύλων δεν σημαίνει κατάργηση πολιτικών και δεν είναι μόνο θέμα που αφορά μόνο τις γυναίκες, αλλά την κοινωνία, άνδρες και γυναίκες.

Θα μου πείτε γιατί τα αναφέρω όλα αυτά. Τα αναφέρω, για να δούμε τι πετύχαμε από το 1960 μέχρι σήμερα. Το 1982 στην Κύπρο δημιουργήθηκε ισχυρό γυναικείο κίνημα ανεξάρτητο από ιδεολογικές και κομματικές παρατάξεις, παραμερίζοντας τις διαφορές τους. Οι γυναίκες ένωσαν δυνάμεις, διεκδικώντας τα δικαιώματά τους, ασκώντας πιέσεις προς την Εκκλησία και τα πολιτικά κόμματα, επιτυγχάνοντας την ουσιαστική αλλαγή νόμων, αλλά και την αρχή αλλαγής της νοοτροπίας. Το 1980

δημιουργήθηκε ο φορέας από τις ΜΚΟ για εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος της γυναίκας. Το 1982 δημιουργήθηκε η πρώτη εθνική επιτροπή για τη γυναίκα με τη συμμετοχή του κυβερνητικού τομέα και ΜΚΟ με πρόεδρο τον εκάστοτε Υπουργό Δικαιοσύνης και το 1983 ιδρύθηκε νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ισομισθία και τον εκσυγχρονισμό του οικογενειακού δικαίου.

Η ίδρυση του μόνιμου κεντρικού φορέα για τα δικαιώματα της γυναίκας μετονομάστηκε από το 1993 σε «Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας» και παραμένει μέχρι σήμερα με συμβουλευτικό και ερευνητικό χαρακτήρα. Επίσης, έχουμε τον διορισμό Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων. Η νέα επιτροπος είναι μαζί μας και τη συγχαίρουμε για τη δράση την οποία ανέλαβε.

Το 2004 η Κύπρος γίνεται επίσημο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με υποχρέωση να υιοθετήσει τις αρχές της, ενσωματώνοντάς τες μέσα στη νομοθεσία, αλλά και τις αποφάσεις του δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες είναι ουσιαστικές.

Έχουν γίνει πολλές αλλαγές σε όλους τους τομείς, προκειμένου να διατηρηθεί η αρχή της ισότητας μεταξύ των φύλων. Πρώτον, στην οικογένεια. Η τροποποίηση του καταστατικού της Εκκλησίας και η διαγραφή προσβλητικών όρων για τη γυναίκα μεταξύ των οποίων η διανυκτέρευση της συζύγου εκτός της συζυγικής εστίας ήταν και ένας λόγος διαζυγίου. Το 1990 καθιερώνεται ο πολιτικός γάμος μεταξύ ελληνορθόδοξων Κυπρίων και ιδρύονται τα οικογενειακά δικαστήρια. Ψηφίζονται οι νόμοι που αφορούν την ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας, τη διατροφή και τις περιουσιακές σχέσεις, τις σχέσεις γονέων και τέκνων, τη γονεϊκή μέριμνα, ο νόμος περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση), νόμοι που αφορούν τη βία στην οικογένεια, την κατάργηση της προίκας και την υιοθεσία, ο περί Συντάξεως Νόμος, καθώς και ο νόμος της μητρότητας.

Από έρευνα που έγινε τότε στο Ηνωμένο Βασίλειο διαπιστώθηκε ότι η γυναίκα έχει εκατόν δέκα καθήκοντα, μεταξύ των οποίων αυτό της συζύγου, της μητέρας, της φροντίδας των γονιών και των παιδιών, της καθαρίστριας, της μαγειρίσσας, της νοσοκόμας κ.λπ. Ας μην πούμε καλύτερα «εκατό δέκα επαγγέλματα».

Έχουν γίνει αλλαγές και στην παιδεία, η οποία είναι ουσιαστική και αποτελεί το συμπλήρωμα για την οικογένεια ή και το πρώτο μέρος, το οποίο βοηθά την οικογένεια. Με αρχές όπως η πατρίδα, η θρησκεία, η οικογένεια καταβάλλεται προσπάθεια για μια ανθρωποκεντρική εκπαίδευση με σεβασμό τόσο στους ετερόδοξους Μαρωνίτες, Λατίνους και Τουρκοκύπριους, αλλά και τους υπόλοιπους αλλόθρησκους όσο και στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξάρτητα φύλου, θρησκείας και γλώσσας.

Μάλιστα, η τεχνολογία σήμερα άνοιξε νέους ορίζοντες για τον άνθρωπο και έχουμε φθάσει μέχρι την τεχνητή νοημοσύνη. Ελπίζω να μη φτάσει η κοινωνία να ζει μόνο με ρομπότ και να μην προάγει τη βία μεταξύ της νεολαίας.

Δεν μπορώ να μην αναφέρω την άρνηση όλων των κυβερνήσεων να παραχωρήσουν τα δικαιώματα στα παιδιά των γυναικών προσφύγων, για να αποκτήσουν ίσα και όλα τα δικαιώματα των παιδιών από πατέρα πρόσφυγα, κυρίως πολιτικά δικαιώματα, με ψήφο στην επαρχία της μητέρας τους, αν το επιθυμούν, με τον ισχυρισμό του οικονομικού βάρους, αλλά και της αλλαγής του αριθμού των εδρών ανά επαρχία. Αυτό είναι ένα ζήτημα κατά πόσον οι άνδρες ή η πολιτεία δεν έχουν ακόμη εξοικειωθεί ως προς το θέμα της ισότητας, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει κυρίως η επαρχία της Κερύνειάς μας, που είναι ολόκληρη υπό τουρκική κατοχή, σε σύντομο χρονικό διάστημα από σήμερα να στερείται Ελληνοκυπρίων ψηφοφόρων σε ικανοποιητικό αριθμό, αφού ήδη πέρασαν πενήντα τόσα χρόνια από τον εκτοπισμό μας και έχουν φύγει σχεδόν δύο γενιές, περιμένοντας την ώρα της επιστροφής. Το Άρθρο 28 του Συντάγματος χρειάζεται τροποποίηση, για να συνάδει με την ευρωπαϊκή αρχή

της αποδοχής των θετικών μέτρων προς όφελος της ομάδας που τυγχάνει δυσμενούς διάκρισης. Με τον φίλο Ιωνά Νικολάου, ως Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως συζητούσαμε το θέμα, όμως δεν έχει επιτευχθεί μέχρι τέλους.

Στον τομέα της εργασίας η εργαζόμενη γυναίκα έγκυος δικαιούται διευκολύνσεις για ιατρικές εξετάσεις. Υπάρχει η άδεια μητρότητας. Η άδεια μητρότητας συνολικά σήμερα είναι δεκαοκτώ εβδομάδες για το πρώτο παιδί, για το δεύτερο επεκτείνεται σε είκοσι δύο και για το τρίτο σε είκοσι έξι εβδομάδες. Σε περίπτωση διδύμων η άδεια μητρότητας διαρκεί είκοσι δύο εβδομάδες με επίδομα το 72% των απολαβών της από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το υπόλοιπο από τον εργοδότη, αν υπάρχει σχετική συμφωνία. Οι διευκολύνσεις για τη μητρότητα δεν θεωρούνται δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος των ανδρών και επιτυχώς δεν έγινε παραπομπή στο Ανώτατο Δικαστήριο, διότι στο Ανώτατο Δικαστήριο, αν γινόταν η παραπομπή με βάση το Άρθρο 28, θα απορρίπτετο. Επίσης, απαγορεύεται ο τερματισμός υπηρεσιών γυναίκας στους επόμενους τρεις μήνες από την ημέρα επιστροφής της στην εργασία μετά την άδεια μητρότητάς της. Υπάρχει άδεια πατρότητας, η γονεϊκή άδεια, η κατάργηση κάθε άμεσης ή έμμεσης διάκρισης σε βάρος οποιουδήποτε εργαζομένου. Απαγορεύεται η σεξουαλική παρενόχληση και η παρενόχληση στην εργασία, που είναι ποινικά αδικήματα. Προβλέπεται και έχει ιδρυθεί Επιτροπή Ισότητας στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ υπάρχει δικαστηριακή και εξωδικαστηριακή προστασία.

Η θέση της γυναίκας στον ιδιωτικό τομέα είναι σε χειρότερη μοίρα από απόψεως μισθού από τον άνδρα. Υπήρχε διαφορά μισθού 23% σε βάρος των γυναικών εργαζομένων έναντι των ανδρών και ήταν από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σήμερα έχουμε την ευχαρίστηση να πούμε ότι στην Κύπρο η διαφορά είναι μόνο 9,7%. Όχι πως είναι αμελητέο ποσό, αλλά εν πάση περιπτώσει είναι κάτι το πολύ,

πολύ θετικό. Η μείωση ή η διαφορά του μισθού μεταξύ ανδρών και γυναικών έχει άλλωστε επίπτωση στην τρίτη ηλικία, καθώς προκύπτει το θέμα της συνταξιοδότησης από το Ταμείο των Κοινωνικών Ασφαλίσεων με αποτέλεσμα ένα χαμηλότερο ποσό σύνταξης για τη γυναίκα συνταξιούχο.

Τέλος, η νομοθεσία. Έχουν γίνει προσπάθειες για καταβολή ίσης αμοιβής, ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην απασχόληση στα επαγγελματικά σχέδια κοινωνικής ασφάλισης, στις ετήσιες άδειες και στον τερματισμό απασχόλησης. Όλα αυτά ήταν επιτυχίες, οι οποίες έγιναν νόμοι με τη βοήθεια όλων των κυβερνήσεων, αλλά και όλων των βουλευτών και της Βουλής μας. Στην πολιτική ζωή στην Κύπρο υπήρχε και υπάρχει έλλειμμα δημοκρατίας στα κέντρα λήψεως αποφάσεων, παρότι έχει γίνει πρόοδος. Σήμερα μάλιστα έχουμε γυναίκα Πρόεδρο στη Βουλή, τη φίλη Αννίτα Δημητρίου, Πρόεδρο του Δημοκρατικού Συναγερμού, γυναίκες υπουργούς, ανώτερους δημόσιους υπαλλήλους και τη φίλη Σωτηρούλα Χαραλάμπους, που υπηρέτησε ως Υπουργός Εργασίας, σε περιβάλλοντα καθαρά ανδροκρατούμενα. Δεν μπορώ να μη μνημονεύσω και την αείμνηστη Ζέτα Αιμιλιανίδου, Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η οποία ήταν εκείνη που έδωσε τη μεγαλύτερη ώθηση τα τελευταία χρόνια προς τους ανάπηρους. Σήμερα έχουμε μόνο εννέα βουλευτριες, συμπεριλαμβανομένης και της εκπροσώπου των Μαρωνιτών. Είναι μεγάλο το έλλειμμα δημοκρατίας σε βάρος της γυναίκας στην πολιτική στην Κύπρο. Έχουν διοριστεί ως υπουργοί, υφυπουργοί και επίτροποι γυναίκες στη σημερινή κυβέρνηση με αυξημένο αριθμό, αλλά δεν καλύφθηκε το 50%-50%, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί. Το Άρθρο 28 του Συντάγματος είναι αναγκαίο να τροποποιηθεί, για να επιτρέψει την εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και τις θέσεις και αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γυναίκες οι οποίες είχαν ενεργή συμμετοχή στο γυναικείο κίνημα της Κύπρου μετά το 1974 άνοιξαν τον δρόμο, για να ψηφίζονται και γυναίκες βουλευτριες. Όμως,

χρειάζεται η ψήφιση μεγαλύτερου αριθμού άξιων γυναικών όχι σε αντιπαράθεση των άξιων ανδρών, αλλά για το καλώς νοούμενο συμφέρον της κοινωνίας.

Η περίοδος που διανύουμε ως παγκόσμια και τοπική κοινωνία είναι περίοδος αντιπαραθέσεων, διχόνοιας και πολέμων, πολιτικών και θρησκευτικών συμφερόντων, αλλά και φανατισμού, με αποτέλεσμα η ειρήνη, που τόσο επιθυμούμε, να είναι όνειρο απατηλό. Μέσα στο τόσο τοξικό περιβάλλον που ζούμε ως γυναίκες είμαστε τα πρώτα θύματα των αναταράξεων και εισβολών με την έκφραση της βίας κατά των γυναικών από τους αντιπάλους, με σκοτωμούς, βιασμούς, διάλυση των οικογενειών τους, θανάτους των αγαπημένων τους και κυρίως των παιδιών τους και ξεριζωμό από τα πάτρια εδάφη.

Τελειώνοντας, θέλω να ευχαριστήσω τις φίλες Ρούλα και Σκεύη για τις παρουσιάσεις τις οποίες έκαναν. Πιστεύω ότι η καθεμιά μας έχουμε παρουσιάσει ενώπιόν σας τη συνέχεια και την επιτυχία, το όραμα, αλλά και αποτελέσματα θετικά, διότι δεν είναι μόνο το όραμα. Για να επιτύχουμε την ισότητα στην κοινωνία μας, χρειάζεται το όραμά μας να μετουσιώνεται σε πράξη.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστούμε, κυρία Λία. Να είσαι καλά.

Παρακαλώ τώρα τον κ. Ιωνά Νικολάου, πρώην βουλευτή και πρώην Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, να προσέλθει στο βήμα.

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

(ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ, ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ)

Το θέμα μου εμένα θα είναι εντελώς ξεχωριστό από τα θέματα τα οποία έχουν αναπτύξει οι προηγούμενοι. Πρόκειται για τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Είχα

την ευκαιρία, όταν ήμουν υπουργός, να βάλω τη δική μου σφραγίδα σε μια επικύρωση της σύμβασης ενός σημαντικότερου, εγώ θα έλεγα, γεγονότος για την Κύπρο. Για τον σκοπό τον οποίο όλοι συζητούσαν και τα όσα είχαν αναφέρει προηγουμένως οι εκλεκτές, αγαπητές πρώην συναδέλφισες...

Θα ήθελα ιδιαίτερα όμως να μου επιτρέψετε, πριν προχωρήσω στη δική μου παρέμβαση, να χαιρετήσω ιδιαίτερα όλους τους εκλεκτούς αγαπητούς πρώην συναδέλφους βουλευτές, βουλευτρίες, γιατί πραγματικά κάποιους έχει πάρα πολλά χρόνια να τους δω. Χαίρομαι ιδιαίτερα, γιατί είμαστε, καταρχάς, όλοι καλά και, το δεύτερον, να χαιρετήσω επίσης την παρουσία πολλών συνεργατών τόσο κατά την ετοιμασία της σύμβασης, αλλά ειδικότερα ακόμα και κατά την περίοδο που ήμουν βουλευτής ή και την περίοδο που ήμουν υπουργός. Με την ευκαιρία αυτή να τους ευχαριστήσω για τη μεγάλη βοήθεια και στήριξη όλα αυτά τα χρόνια.

Θέλω όμως να μου επιτρέψετε να κάμω μια επισήμανση. Πρέπει να χαιρετίζουμε όλοι, όταν καταξιωμένα άτομα της κοινωνίας μας, γενικότερα οι γυναίκες, σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια -την οποία όλοι για πολλά χρόνια τώρα προσπαθούμε και επιδιώκουμε να πετύχουμε- για την ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε κέντρα εξουσίας. Πρέπει να χαιρετίζουμε την παρουσία αυτών των ατόμων και όχι να προσπαθούμε με οποιοδήποτε τρόπο να τη μειώσουμε.

Εγώ θα χαιρετίσω την παρουσία για πρώτη φορά γυναίκας Προέδρου της Βουλής, όπως επίσης θα χαιρετίσω τη συνεχή αύξηση της συμμετοχής γυναικών σε θέσεις εξουσίας στην κυπριακή κοινωνία και στην κυβέρνηση. Και να ευχηθώ όπως την επόμενη φορά να είμαστε στο 50-50. Αλλά την ίδια ώρα όμως να καλέσω και την κυπριακή κοινωνία να κάμουν πράξη διά της ψήφου τους αυτό το οποίο προσπαθούμε να κάμουμε με άλλους τρόπους, ώστε να εκλέγεται στη Βουλή ένας ισάριθμος αριθμός

γυναικών, γιατί υπάρχουν άξιες και ικανές γυναίκες, που μπορούν να προσφέρουν σε αυτό τον τομέα.

Και μπαίνω στην εισήγησή μου. Η βία κατά των γυναικών είναι αδιαμφισβήτητη η πιο διαδεδομένη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων η οποία, παρά τις πολλαπλές συστάσεις ή και συμβάσεις αρμόδιων διεθνών και ευρωπαϊκών θεσμών και οργάνων παραμένει ένα καίριο θέμα με πολλαπλές διαστάσεις. Υπονομεύει τα βασικά θεμελιώδη δικαιώματα της γυναίκας, όπως την αξιοπρέπεια, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την ισότητα των φύλων. Διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν τον αυξημένο αριθμό γυναικών που έχουν βιώσει σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, γνωστή ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», εξειδικεύεται με τις επιμέρους υποχρεώσεις των κρατών σε σχέση με την πρόληψη και αποτροπή βίας, την προστασία και ασφάλεια των θυμάτων, την αποφυγή της επαναθυματοποίησής τους και την τιμωρία των θυτών μέσω της ανάπτυξης συγκεκριμένων πολιτικών προγραμμάτων, δομών και μηχανισμών, που εστιάζουν στη συνεργασία όλων των αρμόδιων φορέων και επαγγελματιών μεταξύ τους.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης καλύπτει τομείς της πρόληψης και της προστασίας των θυμάτων από όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, περιλαμβανομένης της σωματικής, της ψυχολογικής, της σεξουαλικής παρενόχλησης, της παρενοχλητικής παρακολούθησης και του καταδικαστικού γάμου, του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, καθώς και της καταναγκαστικής έκτρωσης και στείρωσης.

Ως εκ του περιεχομένου της η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε στην υπογραφή της σύμβασης τον Ιούνιο του 2015 και τον Νοέμβριο του 2017 στην κύρωσή της. Κατά την υπογραφή της και για λόγους οικονομικούς -και το υπογραμμίζω αυτό- η Δημοκρατία

υποχρεώθηκε να καταθέσει επιφυλάξεις επί των άρθρων που αφορούν την κρατική αποζημίωση στα θύματα [άρθρο 30(2)], τη δικαστική δικαιοδοσία [άρθρο 44(1ε), (3), (4)] και το καθεστώς διαμονής των θυμάτων (άρθρο 59). Η απόφαση για κατάθεση επιφυλάξεων ήταν αποτέλεσμα των εργασιών της ad hoc υπουργικής επιτροπής, στην οποία μετείχαν όλα τα συναρμόδια υπουργεία και το Υπουργείο Οικονομικών, και της αντίστοιχης τεχνικής επιτροπής που τη συνεπικουρούσε στο έργο της, αφού προηγήθηκε ενδελεχής μελέτη και κοστολόγηση των κινδύνων καταβολής αποζημιώσεων στους τομείς αυτούς. Ήθελα να υπενθυμίσω ότι μιλούμε για μια περίοδο αμέσως μετά την οικονομική καταστροφή του 2012-2013. Αντιλαμβάνεστε ποιες ήταν οι συνθήκες εκείνη την εποχή.

Με την υπογραφή της το Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με τις αγαπητές και εκλεκτές κυρίες Τζόζη Χριστοδούλου και Σουζάνα Παύλου -και τις οποίες ευχαριστώ- καθόρισε σχέδιο υλοποίησης των μέτρων ανταπόκρισης και συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της σύμβασης. Προχώρησε στην ετοιμασία νομοσχεδίου για ποινικοποίηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, εργασία η οποία ανατέθηκε στην κ. Αναστασία Παπαδοπούλου, συνεργάτιδα σε θέματα κακοποίησης ανηλίκων και έμφυλης βίας, που σήμερα είναι η Πρόεδρος του Συμβουλίου «Φωνή». Πραγματοποιήθηκε ευρεία δημόσια διαβούλευση με τη συμμετοχή των υπουργείων Εργασίας, Υγείας, Παιδείας και Εσωτερικών, της Αστυνομίας, των Επιτρόπων Διοικήσεως και Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και ειδικότερα της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων κ. Ιωσηφίνας Αντωνίου και των γυναικείων οργανώσεων του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η συμβολή των οποίων ήταν, μπορώ να πω, σημαντική και καθοριστική. Συμμετείχαν επίσης η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, η Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων στην Απασχόληση και Επαγγελματική Εκπαίδευση, ο Σύνδεσμος «ΣΠΑΒΟ», φορείς ισότητας

και διάφοροι άλλοι οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η διαμόρφωση του τελικού νομοσχεδίου έγινε από τη νυν Επίτροπο Νομοθεσίας την αγαπητή Λουίζα Χριστοδουλίδου Ζαννέτου, η οποία μπορώ να πω ότι επιμελήθηκε και τη συζήτηση όλων των αλλαγών και εισηγήσεων που έγιναν στην κοινοβουλευτική συζήτηση.

Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε σε νόμο τον Απρίλιο του 2021 ως «Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμος». Ο νόμος εγκαθιδρύει για πρώτη φορά στην Κύπρο ένα συνεκτικό, συστηματικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο το οποίο ποινικοποιεί τη βία κατά των γυναικών και προστατεύει αποτελεσματικά τις γυναίκες θύματα βίας σε όλες τις εκφάνσεις και μορφές.

Ο νόμος θέτει τις βάσεις για παροχή εξειδικευμένης, διαθεματικής αντιμετώπισης, προστασίας και στήριξης των θυμάτων έμφυλης βίας, ενώ καθορίζει ένα εμπειριστατωμένο σύγχρονο πλέγμα προληπτικών δράσεων, δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών που χειρίζονται περιστατικά βίας.

Η ψήφιση της νομοθεσίας από μόνη της δεν θα μπορούσε να αποτελέσει βέβαια επαρκές εργαλείο για την προστασία των θυμάτων και τη δίωξη των δραστών. Γι' αυτό ταυτόχρονα προωθήσαμε νομοσχέδιο που αφορούσε τη σύσταση του Εθνικού Συντονιστικού Φορέα, που προνοείται στη σύμβαση, ο οποίος θα αναλάμβανε την ευθύνη για την πρόληψη και προστασία των θυμάτων οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των γυναικών, περιλαμβανομένων των ευθυνών από τον ειδικό νόμο για την ενδοοικογενειακή βία. Τελικά ο φορέας έχει την ευθύνη για τον συντονισμό, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών και μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας, οι οποίες περιλαμβάνονται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και στον εφαρμοστικό νόμο.

Δεν περιλαμβάνονται κάποιες πρόνοιες που αφορούν ευθύνες οι οποίες περιέχονται στον νόμο που αφορά την οικογενειακή βία.

Σημαντικές ήταν επίσης οι διεργασίες για τροποποίηση και εκσυγχρονισμό του απαρχαιωμένου ορισμού του βιασμού που περιλαμβανόταν στον Ποινικό Κώδικα. Ο αναθεωρημένος ορισμός, ο οποίος συνάδει με τις πρόνοιες της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, έχει διευρυνθεί, ώστε να καλύπτει όλα τα κακοποιημένα πρόσωπα ανεξαρτήτως φύλου και καλύπτει κάθε μορφή σεξουαλικής κακοποίησης, εξαναγκασμού σε διάπραξη βιασμού, συνουσίας ή άλλων πράξεων με σεξουαλικό χαρακτήρα.

Επιπρόσθετα, εντός του 2021 ψηφίστηκε ο νόμος για ποινικοποίηση της παρενόχλησης και της παρενοχλητικής παρακολούθησης. Το νομοσχέδιο κατατέθηκε το 2017 και ετοιμάστηκε λόγω των αυξημένων κρουσμάτων παρενοχλητικής συμπεριφοράς ή και παρακολούθησης (stalking) και της αδυναμίας στοιχειοθέτησης ποινικού αδικήματος. Ο νόμος αυτός εγκαθιδρύει ένα νέο και ολοκληρωμένο πλαίσιο για την καταπολέμησή τους, εναρμονισμένο με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις νομοθεσίες άλλων ευρωπαϊκών κρατών και το οποίο συνάδει με το άρθρο 34 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Ο νόμος πέραν της δημιουργίας νέων ποινικών αδικημάτων προβλέπει επιβαρυντικές περιστάσεις για επαύξηση ποινών σε σοβαρές περιπτώσεις, όπως επίσης ρυθμίσεις για λήψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων προληπτικού χαρακτήρα για προστασία των θυμάτων. Δημιουργούνται αντίστοιχα αστικά αδικήματα και καθορίζεται η διαδικασία μέσω της οποίας τα θύματα μπορούν να διεκδικήσουν αποζημιώσεις για την οποιαδήποτε βλάβη έχουν υποστεί.

Ο νόμος για το stalking μαζί με τον νόμο για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας ενισχύουν και ισχυροποιούν το πλέγμα

προστασίας, στήριξης και ενδυνάμωσης των θυμάτων βίας και εντάσσονται στο πλαίσιο συμπεριφορών που δεν είναι κατ' ουδένα τρόπο επιτρεπτές και ανεκτές.

Κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών συνιστά μια εκτεταμένη αλλά σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκή καταγγελλόμενη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία πρέπει να καθοδηγεί τις πολιτικές θέσπισης και εφαρμογής των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισής της. Έτσι για λόγους συμβατότητας πολιτικών και στόχων εισηγηθήκαμε -και έγινε τελικά αποδεκτός- ο ορισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης ως αρμόδιας αρχής για κάθε μορφή βίας, περιλαμβανομένης και της ενδοοικογενειακής βίας.

Τα περιστατικά βίας είναι πολλά. Κάθε περιστατικό αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση, με το θύμα της να αναζητεί την ευκαιρία παροχής στήριξης. Γι' αυτό στηρίξαμε την καθιέρωση της γραμμής 1440 υπό τον Σύνδεσμο «ΣΠΑΒΟ», στον οποίο λειτουργεί μια πρωτοποριακή δομή στήριξης των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη σε θέματα βίας στην οικογένεια, διαχείρισης σχέσεων και βίας λόγω φύλου.

Παράλληλα, δώσαμε ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση των φαινομένων ατιμωρησίας, περιφρόνησης και απόκρυψης των φαινομένων βίας κατά των γυναικών. Με την υιοθέτηση θετικών πρακτικών διαχείρισης και συστηματικών ελέγχων προώθησης των υποθέσεων βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας αυξήθηκαν κατά 60% οι υποθέσεις που έτυχαν χειρισμού την περίοδο 2018-2019 και τετραπλασιάστηκαν μέχρι το 2022, ξεπερνώντας τις 3 000 υποθέσεις. Η αυξημένη ροή υποθέσεων επέβαλε τη στοχευμένη και αποτελεσματική διαχείρισή τους, η οποία αρχικά οδήγησε την Αστυνομία στη σύσταση επαρχιακών κλιμακίων και τη λειτουργία του ειδικού Γραφείου Χειρισμού Θεμάτων Βίας κατά των Γυναικών, το οποίο εξελίχθηκε στην Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Υποθέσεων Ευάλωτων Προσώπων με ευρύτερες μορφές βίας και κακοποίησης. Έτσι από την πρακτική συγκάλυψης και απόκρυψης

καταφέραμε να περάσουμε στη διαχείριση και αντιμετώπιση των φαινομένων, παρέχοντας την απαιτούμενη στήριξη, γνωρίζοντας ότι ακόμη και σήμερα υπάρχουν πολυάριθμα περιστατικά που αποκρύβονται για πολλούς και διάφορους λόγους, οι οποίοι πρέπει να αποκαλύπτονται και να αναλύονται από ειδικούς. Δεν σας κρύβω ότι οι αριθμοί είναι πολύ μεγαλύτεροι από τις 3 000 και μπορεί να μας εκπλήξουν οι αριθμοί αυτοί.

Η αντιμετώπιση των φαινομένων δεν μπορεί να εξετάζεται μονόπλευρα. Πρόκειται για πολυδιάστατο ζήτημα με κυρίως ανθρώπινες προεκτάσεις για αυτό κύρια αποστολή πρέπει να είναι η κοινωνική προσέγγιση, η παροχή της αναγκαίας και αποτελεσματικής στήριξης των θυμάτων βίας. Για τον σκοπό αυτό αναπτύχθηκαν από τα συναρμόδια υπουργεία οι διατμηματικές διαδικασίες χειρισμού και διαχείρισης των περιστατικών βίας από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, η εκπαίδευση και κατάρτιση των επαγγελματιών που εμπλέκονται στον χειρισμό υποθέσεων βίας και κυρίως η λειτουργία του «Σπιτιού της Γυναίκας», το οποίο προσφέρει προστασία, στήριξη και βοήθεια σε όλα τα επίπεδα.

Η βία κατά των γυναικών ως διαχρονικό φαινόμενο δεν διαλέγει κοινωνικές τάξεις ή εθνικότητα και τα πραγματικά περιστατικά δεν μπορούν να γίνουν απολύτως γνωστά. Πρόκειται για κοινωνικό πρόβλημα, του οποίου μελετητές αξιολόγησαν την κοινωνική διάσταση με τη σκιαγράφηση του προφίλ των κακοποιημένων γυναικών ως γυναικών που παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, παθητική συμπεριφορά, καθώς υπομένουν και ανέχονται τον εξευτελισμό και την προσβολή. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το ενοχικό συναίσθημα, καθώς δέχονται την ευθύνη για τις βίαιες πράξεις των συζύγων τους και πιστεύουν ότι ευθύνονται και αρνούνται τον θυμό που νιώθουν από την κακοποίηση. Αισθάνονται φόβο, ανασφάλεια και αναξιότητα και ότι δεν μπορούν να τα καταφέρουν χωρίς την παρουσία του συζύγου.

Για τους λόγους αυτούς σπάνια γυναίκες που δέχονται κακοποίηση από τον σύζυγό τους εγκαταλείπουν το οικογενειακό περιβάλλον. Φοβούνται τις επιπτώσεις της αποκάλυψης και την αντίδραση. Πιστεύουν ότι θα διαλυθεί η οικογένειά τους και τα παιδιά τους θα κουβαλούν το στίγμα των χωρισμένων γονιών. Ακόμα και όταν φτάνουν στο σημείο να χρειάζονται νοσηλεία, είναι λίγες οι περιπτώσεις που θα πάρουν την απόφαση να φύγουν από τη νοσηρή κατάσταση. Οι επιπτώσεις της κακοποίησης είναι πολύ σοβαρές σε κάθε τομέα της ζωής των θυμάτων.

Η άσκηση βίας κατά των γυναικών είναι έγκλημα που τιμωρείται σύμφωνα με τον νόμο και η ενδοοικογενειακή βία δεν αποτελεί ιδιωτική υπόθεση, αλλά ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα με τεράστιες διαστάσεις. Η νοοτροπία όμως παραμένει η ίδια και σε αυτό είναι που πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας. Το νομοθετικό πλαίσιο έχει καλυφθεί και εκσυγχρονιστεί, αλλά κοινωνικά δεν είναι αρκετό. Πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες στις οποίες θα ενδυναμωθεί το αίσθημα του αλληλοσεβασμού και της αντιμετώπισης όλων των ατόμων με αξιοπρέπεια, ασφάλεια και ισότητα. Οι νέες δράσεις που θα ληφθούν στο πλαίσιο της καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών πρέπει να είναι περισσότερες κοινωνικές δράσεις, με στόχο τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος αμοιβαίου σεβασμού και ασφάλειας, βασισμένου στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Αγαπητή μου Τζόζη, αυτή πρέπει να είναι η προσέγγιση, μετά απ' όλα αυτά τα οποία έχουν γίνει.

Κλείνοντας, θα ήθελα να συγχαρώ το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μας και τον φίλατο πρόεδρο του Σωματείου, ο οποίος δραστηριοποιείται μαζί με όλους τους πρώην βουλευτές, για τη μεγάλη συνδρομή την οποία προσφέρουν και να τους συγχαρώ για τη σημερινή εκδήλωση και ειδικότερα για τη θεματική την οποία επέλεξαν για συζήτηση.

(Χειροκροτήματα)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ευχαριστώ πάρα πολύ τον κ. Ιωνά Νικολάου για την ενημέρωση που μας έκανε για τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Τώρα θα έχουμε συζήτηση. Θα παρακαλέσω πάρα πολύ να κάνουμε συζήτηση, διότι είναι καλό να λυθούν και απορίες, είναι καλό να τεθούν και ερωτήματα τα οποία θα απαντήσουν οι ομιλητές και να κλείσουμε αργότερα και να πάμε στη δεξίωση.

Αρχίζοντας, για να θέσουμε αυτό το θέμα εμείς ως επιτροπή, είχα μία απορία, την οποία θα θέσω στον κ. Ιωνά. Γιατί λέγεται «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης»; Επειδή έχει αποφασιστεί εκεί; Και η Τουρκία αποχώρησε. Και δεύτερον, όλες οι χώρες έχουν συμφωνήσει, έχουν προσυπογράψει και εφαρμόζουν, ας πούμε, αυτή τη σύμβαση;

Επίσης, είναι παράκληση όποιος παίρνει τον λόγο να λέει πρώτα το όνομά του και την ιδιότητά του, αν είναι δυνατόν, γιατί αυτά καταγράφονται, για να μπουν στα πρακτικά.

Η κ. Ρίτα Σούπερμαν.

ΡΙΤΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΟΥΠΕΡΜΑΝ:

(ΒΟΥΛΕΥΤΡΙΑ)

Ευχαριστούμε για την τόσο εποικοδομητική ανάλυση, που έχουν κάνει οι ομιλήτριες και ο κύριος ομιλητής ο κ. Ιωνάς.

Εγώ θα ήθελα να δώσω ένα μήνυμα. Δεν έχω βασικά ερωτήσεις, αλλά θέλω να δώσω ένα μήνυμα ειδικά στις γυναίκες που κατέχουμε αυτή τη στιγμή αξιώματα. Το μήνυμα που θέλω να δώσω είναι ότι δεν χρειαζόμαστε απλώς να συγκεντρωνόμαστε, να μιλούμε, να τα λέμε και να βάζουμε κάθε φορά ένα λιθαράκι, είτε νομοθετικό είτε άλλως πως. Χρειαζόμαστε αγώνες. Δηλαδή, η καθεμιά από εμάς δεν πρέπει να

κρύβεται πίσω από το πολιτειακό της αξίωμα, αλλά να αγωνίζεται. Και η λέξη που θέλω να πω είναι η λέξη «αλληλεγγύη». Είδαμε πολλά περιστατικά στην κοινωνία μας να συμβαίνουν με θύματα γυναίκες, αλλά δεν είδαμε εκείνη την αλληλεγγύη από όλες εμάς απέναντι σε τούτα τα θύματα. Χρειαζόμαστε να δουλέψουμε και προς τούτη την κατεύθυνση. Προς τη γυναικεία αλληλεγγύη. Αυτό είναι το μήνυμα. Δεν έχει σημασία, αν είμαστε εννιά ή δέκα ή έντεκα ή δώδεκα στο κοινοβούλιο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ:

(ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ)

Όχι μόνο γυναικεία αλληλεγγύη!

ΡΙΤΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΟΥΠΕΡΜΑΝ:

Όχι μόνο γυναικεία αλληλεγγύη, συμφωνώ, κύριε Αγγελίδη. Αλλά και ως γυναίκες να μην περιμένουμε κάποιον να μας ανοίξει τον δρόμο, να τον ανοίξουμε μόνες μας.

Αυτό είναι το μήνυμα που θέλω να δώσω και απολογούμαι που πρέπει να αποχωρήσω.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Να δεχθούμε ακόμα δύο ερωτήσεις και μετά να απαντηθούν.

Ποιος θέλει να ρωτήσει ή να πει κάτι;

Ο κ. Χαρίτος.

ΧΑΡΙΤΟΣ ΦΥΤΤΗΣ:

(ΦΙΛΟΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ)

Κύριε Πρόεδρε, εισηγούμαι, αν είναι δυνατόν, τα αποτελέσματα της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης να τα εγγράψετε στο βιβλίο που λέτε ότι θα εκδώσετε, για να ξέρει ο κόσμος τι ακριβώς συμβαίνει ή υπάρχει στη σημερινή κοινωνία.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Όπως σας έχω πει, η ομιλία του κ. Ιωνά και οι ομιλίες των άλλων ομιλητών θα μπουν στο βιβλίο και δεν μπορεί να μπει ολόκληρη η νομοθεσία, αλλά εκείνος που θα διαβάσει την ομιλία του κ. Ιωνά Νικολάου μπορεί να ζητήσει τη σύμβαση να τη διαβάσει και να ενημερωθεί περισσότερο.

Άλλη ερώτηση, σχόλιο ή άποψη;

Ο κ. Τυρίμος;

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΥΡΙΜΟΣ:

(ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ)

Δεν είχα σκοπό να υποβάλω ερώτηση, αλλά, αφού με ρωτάτε, πράγματι διερωτώμαι αν έχει στην Κύπρο κάποια διαφορά. Δηλαδή, στην εργασία δεν έχουμε ίση αμοιβή; Όταν κάποιοι κάθονται εξετάσεις και περνούν τις εξετάσεις, δεν προσλαμβάνουν οι εργοδότες ανάλογα με τη βαθμολογία; Είναι ανάλογα, αν είναι άνδρας ή γυναίκα;

Είπατε για τις βουλευτρίες. Μα ποιοι ψηφίζουν; Δεν είναι ο κυπριακός λαός; Και οι περισσότεροι, η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος είναι γυναίκες. Επομένως, τι φτάνει, αν εκλέγονται περισσότεροι άνδρες; Γι' αυτό δείτε το Υπουργικό Συμβούλιο. Εγώ δεν συμφωνώ, αν είναι Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας γυναίκα ή αν είναι Πρόεδρος άνδρας ή πόσους υπουργούς βάζει. Φτάνει αυτοί που βάζει να αξίζουν! Έτσι εντύπωση έχω, όταν κυκλοφορώ μέσα στην κυπριακή κοινωνία. Δεν είναι ανάλογα, αν είναι άνδρας ή γυναίκα, εκτός που να είναι εκτός κυπριακής κοινωνίας. Η Συνθήκη της Λισαβόνας, ή οτιδήποτε είναι που ονομάζεται, είναι διότι εκεί έγιναν οι συζητήσεις και εκεί καθιερώθηκε να γίνονται διάφορα. Γι' αυτό ονομάζεται «Συνθήκη της Λισαβόνας». Δεν είναι επειδή είναι η Κωνσταντινούπολη και επειδή είναι εκεί Τούρκοι, αλλά είναι ο τόπος που έγινε αυτή η σύμβαση, όπου έγινε αυτή η συνεδρίαση.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Δεν κατάλαβες την ερώτησή μου. Η ερώτησή μου είναι: «Η Τουρκία γιατί αποχώρησε, ενώ έγινε στη χώρα της αυτή η σύμβαση, που έπρεπε να την κρατεί και να την εφαρμόζει;».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ:

Δείχνει την αντίφασή της προς την πραγματικότητα.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ακριβώς, εκεί είναι το θέμα.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΥΡΙΜΟΣ:

Να, αλλά δεν μπορεί να μην ονομάζεται «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης».

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Μα, δεν είπαμε να αλλάξει όνομα, Κυριάκο.

Λοιπόν, υπάρχει άλλη ερώτηση;

Ο κ. Αγγελίδης. Παρακαλώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Ακούσαμε για τις διεθνείς συμβάσεις και τις νεότερες νομοθεσίες που έχουμε ψηφίσει στην Κύπρο. Έχει αναφερθεί στο ότι η αρχή της ίσης εργασίας, ίση αμοιβή είναι απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, όταν λειτουργούσε στην Κύπρο με τους τρεις δικαστές. Αυτή την απόφαση, που ήταν του μη δικαίου, την είχαμε αγνοήσει, ενώ μας δέσμευε όλους. Και όχι μόνο τούτο. Όταν παλαιότερα στην Παιδαγωγική Ακαδημία εισέρχονταν 50-50 κατ' αναλογία φύλου, βρέθηκε πάλι το δικαστήριο να πει: «Ξέρετε, η αξία του ατόμου δεν έχει σχέση με το φύλο». Εκείνοι που ήσαν πιο άξιοι, με μεγαλύτερη επίδοση σε εισαγωγικές να εισέλθουν, ανεξάρτητα εάν είναι άρρενες ή θήλειες, κατά το ποσοστό. Αλλά και αυτό πάλι, ενώ ήταν το μη δικαίου δεσμευτική, πάλι την αφήσαμε να αιωρείται.

Άρα λοιπόν, ας ξεκινήσουμε από τις δικές μας τις πραγματικότητες, για να φθάσουμε εκεί που χρειαζόμαστε για τις δικές μας πραγματικότητες.

Ευχαριστώ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ακόμα μία ερώτηση από τον κ. Φιλίππου και μετά να απαντήσουν ή να σχολιάσουν οι συνάδελφοι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ:

(ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ)

Περισσότερο είναι παρατήρηση, κύριε Πρόεδρε.

Καλό είναι να επιλέγονται σε οποιαδήποτε θέση υπάρχει εκλογή οι καλύτεροι. Νομίζω ότι όλοι οφείλουμε να συμφωνούμε σε αυτό. Αλλά όμως -και αυτό έγινε πολύ παλιά στις Ηνωμένες Πολιτείες και αλλού και έγινε και στην Κύπρο- είναι καλό να υπάρχει μία θετική διάκριση υπέρ εκείνης της ομάδας η οποία αδικήθηκε στο παρελθόν και συνεχίζει ενδεχομένως να αδικείται. Αυτή είναι η ουσία.

Τώρα για παράδειγμα. Ποιοι σπουδάζουν στα πανεπιστήμια στην Κύπρο, μπορεί να πούμε και σε άλλες χώρες; Νομίζω ότι το παρατήρησε αυτό και μία εκ των ομιλητών προηγουμένως, η κ. Ρούλα Μαυρονικόλα. Τώρα στην Κύπρο σχεδόν σε όλες τις σχολές, σε όλα τα τμήματα είναι οι γυναίκες. Είναι περισσότερες από τους άνδρες. Διότι διαβάζουν ενδεχομένως περισσότερο, προσπαθούν περισσότερο ή είναι εξυπνότερες και μπαίνουν περισσότερα κορίτσια στα πανεπιστήμια. Να μη φθάσουμε στο αντίθετο και να πούμε να βάλουμε μία θετική διάκριση υπέρ των αγοριών.

Ευχαριστώ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Από αριστερά να πάμε προς τα δεξιά. Τον λόγο έχει ο κ. Ιωνάς.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ:

Ε, όχι και από αριστερά ο Ιωνάς.

(Γέλια)

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Καλά, μην ανησυχείτε. Είναι ξεκάθαρο αυτό.

Έχει τέσσερα χρόνια που είμαι εκτός της κατάστασης αυτής και έχω ηρεμήσει όσο δεν φαντάζεστε! Και νιώθω και πολύ ωραία.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ:

Σου φαίνεται.

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Ευχαριστώ πολύ.

Θα κάνω ένα σχόλιο στο τελευταίο το οποίο έχει πει ο κ. Φιλίππου.

Θυμάμαι στα νεαρά χρόνια ως δικηγόρος είχε διοριστεί η πρώτη δικαστής γυναίκα. Ήταν η κ. Παπαδοπούλου. Μετά έγινε πρόεδρος, όταν διορίστηκε δικαστής του Ανωτάτου. Η πρώτη γυναίκα. Σήμερα να σας πω ότι το δικαστικό λειτουργήμα επιτελείται σχεδόν από μόνο γυναίκες. Ίσως να έχουν είτε περισσότερη έφεση είτε είναι πιο ακριβοδίκαιες όμως δυστυχώς έχουμε ένα πρόβλημα. Όταν επιλέγω γυναίκες, για να διοριστούν σε αξιώματα και ο διορισμός γίνεται με την επιλογή, όχι με εκλογή, μπορεί να μπουν άξιες, ικανές και που να μπορούν να προσφέρουν στα αξιώματα τα οποία τους ανατίθενται. Δεν πρέπει να διερωτηθούμε, γιατί δεν μπορούμε ως εκλέκτορες, ως εκλογείς αυτού του τύπου να εκλέξουμε εκείνες τις άξιες, ικανές στα αντίστοιχα αξιώματα; Οι λόγοι είναι βαθύτεροι. Δεν είναι το ότι δεν υπάρχουν ικανές. Οι λόγοι έχουν να κάμουν με την ίδια την κοινωνία, τη νοοτροπία και τις ευκαιρίες που τους προσφέρουν. Δεν είναι τα κόμματα. Τα κόμματα έβαλαν ποσοστώσεις, αλλά το αποτέλεσμα δεν πήγε εκεί. Δεν είναι τα κόμματα που τα καθορίζουν. Αν ήταν από τα κόμματα, με τις ποσοστώσεις μόνο θα υπήρχε μεγάλη γκάμα για επιλογή.

Εκείνο που συμβαίνει είναι το ότι η ίδια η κοινωνία μας δεν είναι ακόμα δυστυχώς έτοιμη και οφείλουμε να την προετοιμάσουμε. Και δεν δίνουμε τις ευκαιρίες που πρέπει να δώσουμε στις γυναίκες, για να μπορέσουν μέσα από τα δεδομένα τα οποία υπάρχουν. Πείτε μου πόσο εύκολο είναι μια γυναίκα να γυρίζει όπως γύριζα, όταν ήμουν εγώ νεαρός τότε βουλευτής και προσπαθούσα να εδραιωθώ τότε στην πολιτική, πόσες ευκαιρίες μπορούν να έχουν και δυνατότητες να γυρίζουν όπως γυρίζαμε εμείς στις διάφορες συγκεντρώσεις, σε όλες τις υποχρεώσεις οι οποίες υπάρχουν; Δεν είναι τα ίδια τα δεδομένα που υπάρχουν. Και γι' αυτό τον λόγο μπορούμε να τα διακρίνουμε, για να είμαστε και ειλικρινείς μεταξύ μας.

Τώρα, ας ξεκινήσουμε με τα θέματα της σύμβασης. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ονομάστηκε έτσι, όπως επισημάνθηκε και προηγουμένως, γιατί η σύμβαση εγκρίθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Η έγκρισή της, η υπογραφή της έγινε τον Μάιο του 2011 και με την έγκριση από 37 χώρες κράτη μέλη τέθηκε σε εφαρμογή. Η Τουρκία, όπως είναι γνωστό, δεν είναι η πρώτη σύμβαση την οποία δεν υιοθέτησε ή δεν εφαρμόσε και οι λόγοι είναι γνωστοί. Από όσα έχω αναφέρει προηγουμένως, περιγράφοντας τη σύμβαση, τις υποχρεώσεις και τις δυνατότητες που προσφέρει, νομίζω είναι αρκετά αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους η Τουρκία πολιτικά δεν μπορεί να εφαρμόσει στο ελάχιστο ακόμα θα πω -και λυπούμαι που το λέω- μια τέτοια σύμβαση. Δυστυχώς, δεν υπάρχει η πολιτική βούληση, δεν υπάρχει η κοινωνική προετοιμασία, για να αποδεχτούν αυτά τα οποία επιβάλλει αυτή η σύμβαση και είναι κρίμα.

Θέλω να κάμω ακόμα μια επισήμανση όσον αφορά πάλι το θέμα των ευκαιριών για τις γυναίκες και το κάνω με την ευκαιρία που συζητείται το θέμα της τηλεργασίας. Να σας πω ότι σήμερα στα πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης πολλές εταιρείες, ειδικότερα εταιρείες οι οποίες συνεργάζονται με μεγάλους οργανισμούς του εξωτερικού

επιδιώκουν να έχουν στην εταιρική τους πολιτική πολιτικές που σχετίζονται με τις ευκαιρίες που παρέχονται για την ανάδειξη σε θέσεις λήψεως αποφάσεων στις εταιρείες αυτές γυναικών και άλλων, θα έλεγα, προσώπων με ιδιαιτερότητες. Η ευκαιρία αυτή προσφέρεται μέσω της τηλεργασίας, η οποία δίδει τη δυνατότητα στη γυναίκα να μπορέσει να αντιμετωπίσει άλλες υποχρεώσεις που μπορεί να την καθλώσουν κάποια στιγμή ή κάποιες ώρες στο σπίτι, αλλά την ίδια ώρα να επιτελεί και την εργασία της μέσω της τηλεργασίας. Νομίζω ότι αυτό το θέμα είναι κάτι το οποίο θα μπορούσατε να το συζητήσετε στα πλαίσια των συζητήσεων τις οποίες κάμνετε για σκοπούς της ρύθμισης αυτού του θέματος.

Ευχαριστώ πολύ, Πρόεδρε.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Κι εμείς ευχαριστούμε.

Παρακαλώ την κ. Σκεύη να σχολιάσει κάποια ερωτήματα.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

Πρώτον, να χαιρετίσω το γεγονός ότι οι άνδρες πήραν τον λόγο, δεν είμαστε συνηθισμένες, συνήθως οι γυναίκες τα λέμε μεταξύ μας, κλαίμε, διαμαρτυρόμαστε και ως εκεί. Είναι σημαντική η σημερινή μας συζήτηση. Να σχολιάσω την παρατήρηση του κ. Ιωνά που είπε ότι περίπου έχω μειώσει την εκλογή της Προέδρου της Βουλής, αντίθετα, επειδή είναι και γραμμένο το έχω πει, απλώς αυτό που προσπαθώ να εξηγήσω είναι ότι με το να αλλάξουμε την εικόνα, τη βιτρίνα δεν θα αλλάξει η ποιότητα ζωής των γυναικών έξω από τον χώρο που είμαστε εμείς τώρα παραδείγματος χάριν.

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Είναι για τον τρόπο εκλογής που είπα.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

Εγώ ηγούμαι μιας γυναικείας οργάνωσης, που έχει πάνω από εβδομήντα χρόνια ζωής και δράσης, και είμαστε ανάμεσα στις γυναίκες στη βάση και εκεί βλέπουμε ότι όσες γυναίκες βουλευτριες και αν εκλεγούμε, 50-50 ή και περισσότερες, αν δεν υπάρχουν εκείνες οι πολιτικές, κάποιες ανάφερα εγώ, για το τι πρέπει να γίνει... Δεν μπορεί η άδεια μητρότητας να είναι τέσσερις μήνες και το επίδομα μητρότητας να είναι το 72% του μισθού. Αυτή η γυναίκα στους τέσσερις μήνες που πήρε άδεια θα χάσει τον έναν μισθό. Τον έναν μήνα δεν θα τον πληρωθεί. Άρα, δεν είναι απλώς να θέλουμε να επεκταθεί η άδεια μητρότητας, αλλά να αυξηθεί και το ποσοστό. Είναι πάρα πολλά τέτοια, αναφέρθηκα και εγώ, αναφέρθηκαν και οι άλλες και ο κ. Ιωνάς στα θέματα που θα στηρίξουν και θα βοηθήσουν τη γυναίκα. Ναι, η ισομισθία είναι νομοθεσία, υπάρχει εκεί. Στον δημόσιο τομέα και όπου έτσι ξέρουμε μια χαρά είναι. Όταν βγείτε έξω όμως και πάτε στον ιδιωτικό τομέα εκεί προπάντων που δεν υπάρχουν συλλογικές συμβάσεις, είναι η απόλυτη καταστρατήγηση και εκμετάλλευση που βιώνουν. Και στην παρατήρηση της κ. Σούπερμαν ότι ως γυναίκες πρέπει να έχουν τη γυναικεία αλληλεγγύη. Δεν περιμένουμε τη γυναικεία αλληλεγγύη. Θέλουμε όλος ο κόσμος να αντιληφθεί και να κατανοήσει τι είναι «ισότητα» και τι είναι «ισοτιμία». Δεν θέλουμε χατίρι, γιατί είμαστε γυναίκες. Να αναγνωρίσουμε, αφού έχουμε κάμει ένα σωρό διαπιστώσεις, ότι στους εκατό άνδρες που αποφοιτούν, κύριε Φιλίππου, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οι εκατό εβδομήντα πέντε είναι γυναίκες. Πότε θα αλλάξει και παρακάτω;

Όμως, κύριε Τυρίμο, εσείς, αν πηγαίνατε να ψηφίσετε μεταξύ ενός άνδρα και μιας γυναίκας, δεν θα σκεφτόσασταν και θα λέγατε: «Σίγουρα ο άνδρας θα πετύχει πιο εύκολα από τη γυναίκα. Να την εμπιστευτώ; Μα, γιατί να την εμπιστευτώ;». Αυτό επικρατεί και δεν απευθύνομαι σε εσάς προσωπικά, απευθύνομαι στην κοινωνία. Δεν έχουμε περάσει το μήνυμα στην κοινωνία, για να αλλάξουν μυαλά και να δουν και τη

μόρφωση και την ικανότητα και τη δυνατότητα της γυναίκας να συμμετέχει. Είναι αυτά που θέλουμε να περάσουμε στην κοινωνία και να δώσουμε στον κόσμο.

Όσον αφορά την τηλεργασία, η δική μας η θέση είναι ότι είναι μια νέα μορφή σκλαβιάς. Η γυναίκα πολύ ωραία θα είναι στο σπίτι, θα μαγειρεύει, θα καθαρίζει, θα φροντίζει και το μωρό και την πεθερά και τους γονείς της και θα τα κάνει όλα, κλεισμένη και περιορισμένη στο σπίτι. Είναι μια νέα μορφή σκλαβιάς και, αν δεν απατώμαι, συζητούσαμε και στην Κύπρο το θέμα -ήταν ευρωπαϊκή Οδηγία- «the right to disconnect». Την ώρα που, ναι, θα είσαι στο σπίτι ούτε ο εργοδότης σου θα θεωρεί ότι ό,τι ώρα θέλει θα σε πάρει τηλέφωνο, θα απαιτήσει, θα κάμει, θα φτιάσει και θα μπορεί να βγαίνει και έξω. Είναι ευκολίες που, σε εισαγωγικά, μας διευκολύνουν στην καθημερινότητά μας, αλλά από την άλλη είναι σκλαβιά. Θα είναι κλεισμένη στο σπίτι. Εγώ έχω υπόψη μου κοπέλα η οποία κάνει φροντιστήριο από το σπίτι on-line και δεν βγαίνει έξω. Είναι κλεισμένη στο σπίτι.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΥΡΙΜΟΣ:

Είναι επιλογή της.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

Είναι επιλογή της; Είναι ο μόνος τρόπος να εργαστεί. Δεν είναι επιλογή της. Γι' αυτό πρέπει να τα κοιτάξουμε όλα αυτά.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ευχαριστώ, κυρία Σκεύη.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΥΡΙΜΟΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Επειδή κ. Κουκουμά αναφέρθηκε σε μένα και με ξέρει πολύ καλά...

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Κυριάκο, κράτα την τοποθέτησή σου, γιατί θα θιχτώ και εγώ μετά από εσένα.

(Γέλια)

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΥΡΙΜΟΣ:

Θέλω να διευκρινίσω ότι ουδέποτε σκέφτηκα αν είναι άνδρας ή γυναίκα. Πρώτον. Όμως, ελάτε και στη θέση ενός εργοδότη που εργοδοτεί μία κοπέλα και κάθε δεύτερο χρόνο μένει έγκυος. Πώς θα τον εξυπηρετήσει; Τι θα κάνει στη δουλειά του;

(Θόρυβος στην αίθουσα)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Παρακαλώ!

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Νομίζω την τελευταία τοποθέτηση του κ. Τυρίμου δεν είναι ανάγκη να την καταγράψουμε.

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Εισηγούμαι να το κλείσουμε.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Παρακαλώ, ησυχία.

Οφείλουμε όλες τις ερωτήσεις και τις απόψεις που εκφράστηκαν ελεύθερα, πολιτισμένα να τις απαντήσουν και οι υπόλοιπες δύο συνάδελφοι. Η κ. Ρούλα και η κ. Λία.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Θεωρώ ότι -με όλη μου την αγάπη, αγαπητέ μου Κυριάκο- για την τελευταία τοποθέτηση δεν θα μπορέσω να πω οτιδήποτε.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

Η μία είναι χειρότερη από την άλλη.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Οι γυναίκες γεννούν παιδιά, ναι, και κάθε δεύτερο και κάθε τρίτο χρόνο, αλλά δικαιούνται...

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Συγγνώμη, επειδή βλέπω ότι κάποιες κυρίες φεύγουν, θα ήθελα να τις παρακαλέσω να κάνουν λίγη υπομονή, διότι μετά από την κ. Λία και την κ. Τζόζη θα το κλείσουμε. Διότι δεν θέλω να φύγετε και να μείνει η δεξίωσή μας άθικτη.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Θα είμαι σύντομη, διότι θεωρώ ότι όλα αυτά τα οποία ειπώθηκαν ως ερωτήσεις έχουν απαντηθεί μέσα από τις ομιλίες μας. Απλώς θα πω -και συμφωνώ απόλυτα με τον Ιωνά- ότι για μας οι οποίες μπήκαμε στη βάσανο του προεκλογικού αγώνα ότι μπορεί να μην ευθύνονται τα κόμματα σε μεγάλο βαθμό, αλλά τα κόμματα ευθύνονται. Οι προεκλογικές εκστρατείες είναι κομμένες-ραμμένες στα αντρικά πρότυπα. Και οι συγκεντρώσεις και οι τόποι των συγκεντρώσεων και η ώρα που γίνονται οι συγκεντρώσεις είναι κομμένες-ραμμένες στους άντρες υποψήφιους. Στα καφενεία, η ώρα 7 το βράδυ, να γυρίζεις τα χωριά και πολλές φορές να οδηγάς και μόνος σου, για να φθάσεις εκεί να βρεις τους ψηφοφόρους, οι γυναίκες είναι κλεισμένες στα σπίτια, θα πρέπει να κάμεις διπλό αγώνα, να πάεις στα καφενεία, εάν σου κάνουν τη χάρη, εάν έχει και έναν άνδρα μαζί σου, μπορεί να σου κάνουν τη χάρη να σταματήσουν την πελόττα και να ακούσουν πέντε πράγματα που θα τους πεις. Αν είσαι μόνος σου, έχασες το παιχνίδι. Δεν σε λαμβάνει κανένας υπόψη. Και, για να βρεις τις γυναίκες, πρέπει να πάεις να κτυπήσεις πόρτα με πόρτα, για να μιλήσεις μαζί τους.

Ναι, οι γυναίκες είμαστε πλειοψηφία, 51%, λένε, όμως για εκείνο το οποίο λέγεται ότι φταίνε οι γυναίκες, διότι δεν ψηφίζουν γυναίκες πρέπει να διερωτηθούμε. Γιατί δεν ψηφίζουν γυναίκες;

ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Διότι είναι με τους άντρες.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Διότι τα στερεότυπα της κοινωνίας τις θέλουν τις γυναίκες να μην ασχολούνται με την πολιτική. Τι γυρεύουν οι γυναίκες μέσα στα κόμματα; Τι γυρεύουν οι γυναίκες στην πολιτική; Αυτά είναι στερεότυπα!

Όσον αφορά τις γυναίκες υποψήφιες, διότι πολλοί λένε «Γιατί δεν κατεβαίνουν υποψήφιες;». Θέλεις οικονομική ενίσχυση. Οι γυναίκες πολύ δύσκολα έχουν οικονομική ενίσχυση. Οι εκστρατείες, όπως είπα, είναι γένους αρσενικού. Και το πιο σημαντικό τώρα έχουμε και νέες γυναίκες οι οποίες δειλά δειλά μπαίνουν στην πολιτική. Τον καιρό μας εμάς όμως, για να μπορούμε στην πολιτική, έπρεπε να ξιπαιδικιώσουμε. Τα παιδιά μας έπρεπε να μεγαλώσουν, για να μπορέσουμε να μπορούμε στη βάση της πολιτικής, της ενεργούς πολιτικής. Τώρα υπάρχουν διευκολύνσεις; Μπορεί μια κοπέλα έτσι με την άνεσή της να αφήσει τα μωρά της κάπου και να διεκδικήσει τα δικαιώματά της; Η απάντηση είναι «όχι». Γι' αυτό οι γυναίκες δεν ψηφίζουν γυναίκες, διότι εμάθαν να ψηφίζουν τους άντρες.

Εγώ θυμούμαι ακόμα και στο δικό μου το κόμμα παλιά, όταν αναγνωρίζαμε καταλόγους -και ξέρετε τι σημαίνει «αναγνώριση καταλόγων»- έλεγαν: «Κούλλης Μαυρονικόλας, ΕΔΕΚ», «Ρούλα Μαυρονικόλα, σύζυγος, ΕΔΕΚ». Αυτοί ήταν οι αριθμοί. Δεν εδικοιούτο καμιά γυναίκα να έχει άλλη ιδεολογία πέραν από αυτή του ανδρός της. Αυτά τα στερεότυπα πρέπει να τελειώνουν. Πρέπει να τελειώσουν και πρέπει εμείς οι παλιές -κουράστηκα να το λέω- θα το πω ξανά, εμείς οι παλιές είμαστε υποχρεωμένες να κρατούμε τη γέρημη τη σκάλα! Όσο και να είμαστε κουρασμένες να βοηθήσουμε τις νέες γυναίκες να ανεβούν και γίνεται μια πολύ καλή προσπάθεια από το Γραφείο της Επιτρόπου Ισότητας. Προχθές είχαμε ένα φιλμάκι το οποίο ήταν... Πόσες γυναίκες διεκδικούν, Τζόζη;

ΤΖΟΖΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

Δεκατρείς.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Δεκατρείς γυναίκες, νέες γυναίκες που διεκδικούν τον χώρο τους μέσα σε τούτη την κοινωνία. Αυτή είναι μια μεγάλη επιτυχία. Γι' αυτό είπαμε ότι πρέπει οι νέες γυναίκες να προχωρήσουν, να τους δώσουμε βήμα, να τους δώσουμε χώρο. Και εμείς και εσείς.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Κυρία Λία.

ΛΙΑ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ:

Εάν δεν μάθουμε ότι ο άνθρωπος είναι και άνδρας και γυναίκα και είναι η αξία που παίζει ρόλο, και είναι η ικανότητα που μπορεί να κάνει... Εμείς οι γυναίκες είμαστε «πολλοπάητες» -αν μπορώ να το πω- καταφέρνουμε να είμαστε και στα μέσα και στα έξω σωστές. Εκείνο όμως που συμβαίνει είναι ότι ακόμη υπάρχει το κοινωνικό δεδομένο ότι ό,τι είναι ο άνδρας ακολουθεί και η γυναίκα. Ενώ τούτο το πράγμα - συμφωνώ με τη Ρούλα- πρέπει να το σπάσουμε. Αλλά εκείνο το οποίο θέλω να πω είναι ότι υπάρχει το θετικό από την Ευρωπαϊκή Ένωση που λέει ότι πρέπει να συμμετέχουν οι γυναίκες με την ποσόστωση. Μέχρι που να μάθουμε άνδρες και γυναίκες ότι ψηφίζω την τάδε, διότι πρέπει να την ψηφίσω, έχει την ίδια αξία μαζί με τον ανθυποψήφιό της, δεν είναι θέμα πολέμου, είναι θέμα αξιοσύνης. Ποιος μπορεί να προσφέρει περισσότερο; Και, εάν το ποσοστό το οποίο πρέπει να καλύψουμε με τις γυναίκες... Έχουμε πάρα πολλές γυναίκες οι οποίες καλύπτουν τούτο το ποσοστό. Και πρέπει να είναι μέσα στα ψηφοδέλτια. Εκείνο το οποίο συμβαίνει, διότι εγώ έζησα σε μια εποχή πριν από τις κοπέλες, από τις φίλες τις άλλες, και έζησα πολύ σκληρά... Οφείλω να πω ότι, εάν δεν είχα κοντά μου ανθρώπους, άνδρες οι οποίοι να πιστέψουν

ότι κάτι αξίζω, πιθανόν να μην μπορούσα να είμαι υποψήφια στο ψηφοδέλτιο. Και θέλω να σας πω ότι εγώ υπηρέτησα μόνο είκοσι τρεις μήνες, διότι ήμουν αντικαταστάτρια του Σωκράτη του Χάσικου του μακαρίτη, και στην επόμενη εκλογή μέσα από το κόμμα μου υποστήριξαν τον ανθυποψήφιο, επειδή ήταν άνδρας. Το αποτέλεσμα; Έφυγα από τη Βουλή, χωρίς να έχω ούτε σύνταξη ούτε αποζημίωση ούτε τίποτε. Απλώς όμως, είμαι ευχαριστημένη και ευτυχισμένη, διότι έζησα μέσα σε αυτό το περιβάλλον και ενίσχυσε τη δική μου την πεποίθηση ότι πρέπει να πολεμήσουμε, για να μπορέσει τουλάχιστον για τη νέα γενιά να είναι πιο εύκολη η επίτευξη του οράματος, των επιθυμιών τους, παρά απ' ό,τι είχαμε εμείς που ήταν με το έτσι που χάναμε επί τοίχου.

Όταν δε ήμουν δικηγόρος, η Ανδρούλα η Βασιλείου και εγώ ήμασταν υποψήφιες να γίνουμε δικαστίνες. Και μας απάντησαν: «Δεν μπορούμε να σας προσλάβουμε στην έδρα, διότι είσαστε νέες και δεν μπορείτε να είσαστε και έγκυος στην έδρα». Αυτή ήταν η νοοτροπία.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Μάλιστα. Ευχαριστούμε, κυρία Λία.

Πριν δώσω τον τελευταίο λόγο στην κ. Τζόζη, ζητά τον λόγο η κ. Γαβριέλα Διομήδους της ασφαλιστικής εταιρείας «Eurolife».

Έχετε τον λόγο.

ΓΑΒΡΙΕΛΑ ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ:

Εγώ θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα θέμα που αναφέρθηκε και ο κ. Ιωνάς: ευκαιρίες και επιλογές. Ο κ. Ιωνάς είπε: «Όταν εγώ έκανα προεκλογική εκστρατεία και έλειπα από το πρωί ως τη νύχτα, μια γυναίκα δεν θα μπορούσε να το κάνει αυτό». Φυσικά και θα μπορούσε να το κάνει! Είναι επιλογή να μην το κάνει. Όταν μια γυναίκα επιλέγει να είναι μάνα, σύζυγος και να ακολουθήσει την οικογένειά της δεν είναι κακό. Είναι επιλογή. Το να βάζεις ποσόστωση, προσωπικά το θεωρώ προσβλητικό για εμάς

τις γυναίκες, γιατί δεν είμαστε κατώτερες. Όταν ο γιος μου ήταν δώδεκα χρονών, έλαβε μέρος σε ένα debate με σχετικό θέμα και ήρθε και μου είπε: «Μάμμα, εσύ εν ντρέπεσαι που υπάρχουν ποσοτώσεις; Η γυναίκα είναι κατώτερη από τον άνδρα; Είναι ισότιμη». Το να υπάρχουν ποσοτώσεις εμμέσως λέμε εμείς οι γυναίκες είμαστε κατώτερες. Δεν είμαστε κατώτερες. Γιατί δεν υπάρχουν ποσοτώσεις στους κτίστες και στους υδραυλικούς; Διότι καμιά γυναίκα δεν επιλέγει να πάει να γίνει κτίστης. Είναι επιλογή της. Το ότι μια γυναίκα δεν επιλέγει να δουλεύει είκοσι ώρες τη μέρα, επειδή έχει προτεραιότητα τα παιδιά της, για να μπει σε ένα διοικητικό συμβούλιο, είναι επιλογή της. Το να βάζουμε ποσοτώσεις θεωρώ ότι είναι προσβλητικό. Είμαι υπέρ της ισοτιμίας. Ίση εργασία και ίση αμοιβή. Αλλά η γυναίκα κάμνει τις επιλογές της. Γιατί στην πολιτική να υπάρχουν ποσοτώσεις; Πόσες γυναίκες είναι διατεθειμένες να δουλεύουν τις ίδιες ώρες με έναν άνδρα, για να παράξουν το ίδιο έργο; Χωρίς να σημαίνει ότι είναι κατώτερη η γυναίκα.

Αυτό ήθελα να πω.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Ευχαριστούμε, κυρία Γαβριέλα.

Η κ. Τζόζη μας κλείνει σήμερα την εκδήλωση αυτή.

ΤΖΟΖΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

Απλώς, να μου επιτρέψετε να καταφέρω να πλαισιώσω λίγο τα όσα έχουν ειπωθεί. Η ποσόστωση, όχι, δεν είναι ένα υποτιμητικό εργαλείο, είναι ένα προσωρινό εργαλείο, μέχρι να δημιουργηθεί και να αλλάξει το περιβάλλον, άρα, δεν θεωρώ ότι είναι κάτι ντροπιαστικό. Ήδη γίνεται για παράδειγμα στον ΔΗΣΥ και θεωρώ ότι υπάρχουν πολλές αξιόλογες γυναίκες που έχουν περάσει μέσα από το σύστημα αυτό και στη σοσιαλιστική πέρασαν αξιόλογες γυναίκες λόγω ακριβώς των ποσοτώσεων, μέχρι να έχουν την ελεύθερη επιλογή να μπορούν να κάμνουν την οικογένειά τους και να συνδυάζουν την

επαγγελματική και την προσωπική τους ζωή. Μέχρι όμως να καταφέρουμε να υπάρξει αυτή η ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, ενώ προσπαθούμε και προωθούμε τις γυναίκες και θέλουμε τις γυναίκες να είναι ενεργές στην εργασία, με τον ίδιο τρόπο θέλουμε τους άνδρες να είναι ενεργοί στο σπίτι και στην ισότιμη κατανομή των ευθυνών που αφορούν τα παιδιά.

Άρα, ναι, φίλε Ιωνά, όταν μια γυναίκα θέλει να πολιτευθεί, να μπορεί να στηρίξει...

Δεν θα λέμε απλώς...

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Εγώ κάνω απ' όλα στο σπίτι.

ΤΖΟΖΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

Ωραία, χαίρομαι για σας και τη σύζυγό σας. Όμως, αν μου επιτρέπτε να πάω και πιο πίσω. Ισότιμη κατανομή, δεν μιλώ για βοήθεια. Αναφερθήκατε στα ψηφοδέλτια. Να πούμε ότι δύο γυναίκες από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα έχουν έρθει πρώτες στη Βουλή και από το ΑΚΕΛ και από το ΔΗΣΥ. Την ίδια ώρα όμως να πω, αν μου επιτρέπτε, συμφωνώ, αλλά και διαφωνώ με το ό,τι ειπώθηκε προηγουμένως, διότι σε ένα ψηφοδέλτιο, αν έχεις επιλογή τρεις άνδρες και μία γυναίκα, τι σημαίνει τούτο; Ότι έχω περισσότερες επιλογές να ψηφίσω άνδρα, παρά γυναίκα. Αν στο ψηφοδέλτιό σας είχατε μπροστά σας τρεις γυναίκες και έναν άνδρα, πολύ πιθανόν να ψηφίζατε περισσότερες γυναίκες, άρα, δεν θα ρίξω πάλι την ευθύνη στις γυναίκες ότι οι γυναίκες δεν ψηφίζουν γυναίκες. Την ίδια ώρα θέλω να πω ότι δεν πρόκειται για διαγωνισμό μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Δεν ήρθαμε εδώ να συζητήσουμε ποιος είναι καλύτερος και ποιος είναι χειρότερος. Αντίθετα, θέλουμε ισοτιμία, θέλουμε ισότιμη συμμετοχή, διότι σε ένα τραπέζι των συζητήσεων οι γυναίκες φέρνουν άλλη οπτική, οι άνδρες φέρνουν άλλη οπτική και με αυτό τον τρόπο αντιπροσωπεύουν και εκπροσωπούν τον πληθυσμό μας προς τα έξω.

Για το χάσμα αμοιβών να μου επιτρέψετε να πω ότι έρχεται νέα Οδηγία που αφορά τη διαφάνεια στους μισθούς και η Κύπρος πρέπει να την υιοθετήσει. Να συμπληρώσω για τις ποσοτώσεις ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχωρά με νέα Οδηγία για 40% του υποεκπροσωπούμενου φύλου στα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών στο χρηματιστήριο. Άρα, καθιερώνονται μέχρι έναν βαθμό οι ποσοτώσεις. Και να τελειώσω με την τηλεργασία. Είναι λίγο σκληρή η γλώσσα της σκλαβιάς, Σκεύη, έχοντας υπόψη πραγματικούς κλάδους, να μιλούμε για σκλαβιά. Απλώς, το λέω ως...

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Μπορούμε να τις θωρακίσουμε.

ΤΖΟΖΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

Ναι.

ΡΟΥΛΑ ΜΑΥΡΟΝΙΚΟΛΑ:

Να προσπαθήσουμε να τις θωρακίσουμε.

ΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΡΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑ:

Απλώς, να πω ότι για την τηλεργασία συζητώ με το Υπουργείο Εργασίας και πραγματικά θέλουμε τη βοήθειά σας να έρθουν κατευθυντήριες γραμμές, για να προφυλάξουμε τις γυναίκες, να μην τις αδικήσουμε.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΦΥΤΤΗΣ:

Όπως είπα, μας ευχαριστεί πολύ η παρουσία σας. Και έτσι σας καλώ από τώρα, όταν θα σας στείλουμε πρόσκληση είτε για τη δενδροφύτευση -που θέλουμε την παρουσία σας- έστω και ένα δεντράκι να το φυτέψετε. Είναι συμβολή για τη δενδροφύτευση της Κύπρου. Θα γίνει τον Δεκέμβρη.

Δεύτερον, τον Γενάρη θα κάμουμε κόψιμο της βασιλόπιπτας εδώ σε συνεργασία με τη Βουλή και πάλι θα σας καλέσουμε. Και αργότερα, αρχές του Μάρτη θα γίνει εκδήλωση για το περιβαλλοντικό θέμα και θα φέρουμε και λουλούδια για όλες τις γυναίκες, που θα γιορτάζουν εκείνη την ημέρα.

Παρακαλώ να πάμε όλοι τώρα στη δεξίωση.

(Ωρα λήξης: 7.47 μ.μ.)